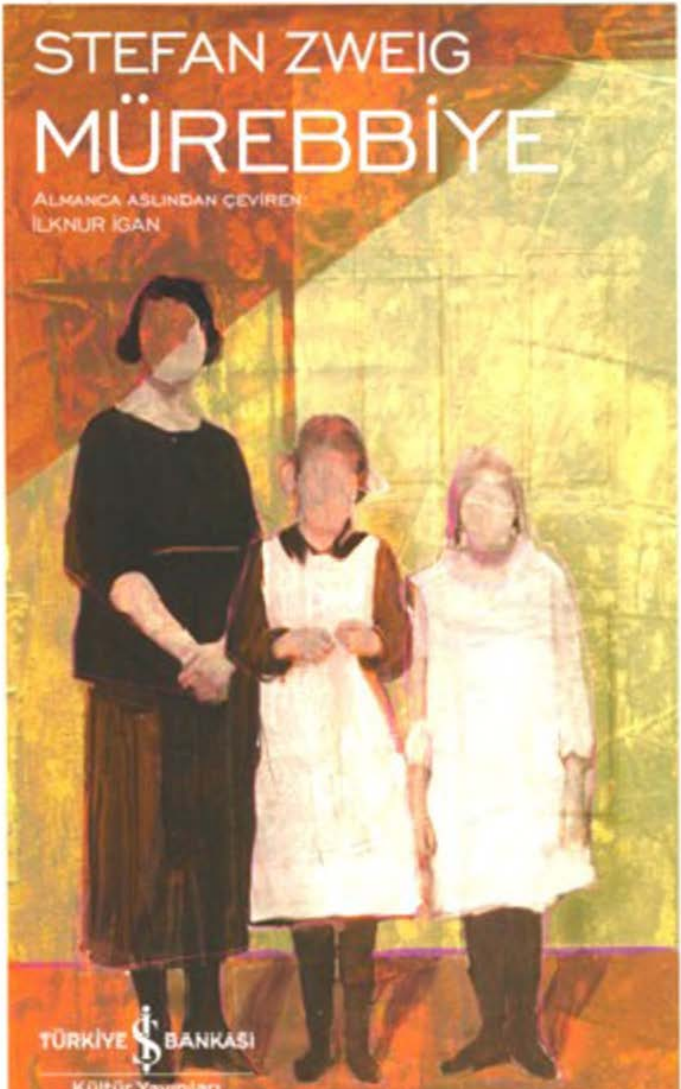
MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 69

STEFAN ZWEIG

MÜREBBİYE

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN
İLKNUR İGAN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 3467

MODERN KLASİKLER DİZİSİ

STEFAN ZWEIG
MÜREBBİYE

ÖZGÜN ADI
DIE GOUVERNANTE

ÇEVİREN
İLKNUR İGAN

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2016
SERTİFİKA NO: 29619

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM OCAK 2016, İSTANBUL
2. BASIM NİSAN 2016, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-655-7 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
MİMOZA MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
Merkez Efendi Mah. Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1-3
Zeytinburnu İstanbul (0212) 482 99 10
Sertifika No: 33198

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Modern
Klasikler
Dizisi - 69

Stefan Zweig

Mürebbiye

Almanca aslından
çeviren: İlknur İgan

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Mürebbiye 1
Yaz Novellası 19
Geç Ödenen Borç 31
Kadın ve Yeryüzü 59

Mürebbiye

İki çocuk şimdi odalarında yalnızlar. Işıklar sönük. Odaya karanlık çökmüş, sadece yataklarının bulunduğu yerde hafif, beyaz bir yansıma görülüyor. Solukları son derece hafif, insanın uyuduklarına inanacağı geliyor.

Ne var ki çocuklardan biri, "Baksana!" diye sesleniyor. Alçak sesle, neredeyse korkarak karanlığın içine seslenen kızlardan küçüğü, on iki yaşında olanı.

Ondan sadece bir yaş büyük olan ablası diğer yataktan, "Ne oldu?" diyerek karşılık veriyor.

"İyi, daha uyumamışsın. Ben... ben sana bir şey anlatmak istiyordum..."

Karşı taraftan bir yanıt gelmiyor. Sadece yatakta bir hışırtı hissediliyor. Abla yatakta doğrulmuş, diğer tarafa bakarak bekliyor; karanlıkta gözlerinin pırıltısını görmek mümkün.

"Ne söyleyecektim... biliyor musun?.. Ama önce sen bana söyle, son günlerde mürebbiyemizde bir değişiklik fark etmedin mi?"

Öteki duraksayıp düşünüyor. "Evet," diyor sonra, "ama ne olduğunu bilemiyorum. Eskisi kadar sert değil. Geçenlerde iki gün ödev yapmadım ve hiçbir şey demedi. Sonra, nasıl söylesem, farklı işte. Sanırım artık bizimle pek ilgilenmiyor, hep bir kenara çekiliyor ve eskisi gibi bizimle oynamıyor."

"Bence çok üzgün ve bunu belli etmek istemiyor. Hem artık hiç piyano da çalmıyor."

Tekrar suskunlaşıyorlar.

Bir süre sonra abla, "Sen bir şey anlatmak istiyordun," diye hatırlatıyor.

"Evet, ama bunu hiç kimseye söylemeyeceksin, gerçekten hiç kimseye, ne anneme ne de en yakın arkadaşına."

"Tamam, tamam!" Ablası sabırsızlanmaya başlıyor. "Ne söyleyeceksin peki?"

"Dinle bak... geçen akşam yatmaya çıktığımızda Fräulein'a* iyi geceler dememiş olduğumu hatırladım birden. Artık ayakkabılarımı çıkartmıştım, ama onu şaşırtmak için odasına girerken hiç ses çıkartmadım. Kapıyı dikkatlice açtım. Önce içeride olmadığını sandım. Işık yanıyordu, ama onu göremedim. O sırada birden birinin ağladığını duyunca çok korktum, sonra Fräulein'ın üzerinde giysileriyle yatakta uzanmakta olduğunu gördüm, başını yastığa gömmüştü. Hıçkırıkları beni korkutmuştu, ama neyse ki o benim varlığımı fark etmedi. O zaman kapıyı yine usulca kapattım. Öyle titriyordum ki biraz durup bekledim. O sırada kapının ardından yine hıçkırıklarını duydum ve hemen koşarak odamıza döndüm."

Bir süre ikisi de konuşmuyorlar. Sonra abla alçak sesle, "Zavallı Fräulein!" diyor. Sözcükler odanın içinde yitip giden boğuk bir tınıyla bir süre titreştikten sonra ortalık yine sessizleşiyor. "Niçin ağladığını bilmek isterdim," diye küçük kardeş tekrar söze giriyor. "Son zamanlarda kimseyle tartışmadı, annem de artık her zamanki eziyetlerinden vazgeçip kızı rahat bıraktı, biz de bir şey yapmadık. O halde niçin ağlıyor?"

"Bunu tahmin edebiliyorum," diyor ablası.

"Niçin peki, niçin, bana da söylesene!"

---

* Alınancada evlenmemiş kadınlar için kullanılan hitap, mürebbiye anlamında da kullanılır. (ç.n.)

Kız önce duraksayıp sonunda, "Sanırım âşık oldu," diyor.

"Âşık mı?" Küçük irkiliyor. "Âşık mı? Kime peki?"

"Hiçbir şey fark etmedin mi?"

"Otto'ya değil herhalde?"

"Öyle mi? Peki ya Otto, o Fräulein'a âşık değil mi? Değilse, üç yıldır bizde kalıp üniversiteye devam eden ve bizimle asla birlikte bir şey yapmayan bu adam birkaç aydan beri niçin her gün yanımızda? Mürebbiyemiz gelmeden önce onun sana veya bana iyi davrandığını hatırlıyor musun? Ama artık bütün gün etrafımızda. Hep de rastlantıyla karşılaşıyoruz, halk bahçesinde veya şehir parkında ya da Prater'de, Fräulein'la neredeye gitmişsek orada onunla karşılaşıyoruz. Bu senin hiç dikkatini çekmedi mi?"

Küçük kız ürkmüş bir halde kekeliyor:

"Evet... evet, tabii fark ettim. Ama ben hep sandım ki..." Sesi alçalıyor, sözlerine devam edemiyor.

"Başta ben de anlamadım, biz kızlar hep böyle aptalız işte. Ama Otto'nun bizi bahane olarak kullandığını zamanında fark ettim yine de."

Şimdi ikisi de susuyor. Konuşacak şey kalmamış gibi. İkisi de kendi düşüncelerine, kendi düşlerine dalmışlar artık.

O sırada küçük, karanlığın içinden bir kez daha ümitsizce sesleniyor. "Peki, niye ağlıyor o halde? Otto ondan hoşlandığına göre. Ben âşık olmanın güzel bir şey olduğunu düşünmüştüm hep."

"Bilmiyorum," diyor ablası hayaller içinde, "ben de çok güzel olacağını düşünürdüm." Sonra bir kez daha uyku yorgunu dudaklarından alçak sesle ve yazıklanarak aynı sözcükler dökülüyor: "Zavallı Fräulein!"

Sonra oda tekrar sessizliğe gömülüyor.

Ertesi sabah bu konudan bir daha söz etmiyorlar, ama her biri diğerinin aklından aynı şeylerin geçtiğini hissetmek-

te. Birbirlerinin yanından bakmadan geçip gidiyor, uzak durmaya çalışıyorlar, ama ikisi de yan gözle Fräulein'ı incelediklerinde bakışları ister istemez karşılaşıyor. Yemekte, yıllardan beri yanlarında yaşayan kuzenleri Otto'yu bir yabancıymış gibi gözlemliyorlar. Onunla hiç konuşmuyorlar, ama mürebbiyeleriyle işaretleşiyor mu diye, belli etmeden yan gözle izliyorlar. İki kız da tedirgin. O gün oyun oynamak yerine, bu gizemi anlama çabasının gerginliğiyle gereksiz ve rastgele şeyler yapıyorlar. Sadece akşam olduğunda küçüğü sanki hiç umursamıyormuş gibi kayıtsızlıkla, "Yeni bir şey fark ettin mi?" diye sorunca ablası, "Hayır," deyip arkasına dönüyor. İkisi de konuşmaya başlamaktan ürküyor bir şekilde. Bu suskun gözlemlerle ve kendilerini hararetli bir gizeme yakın hisseden çocukların tedirgin arayışları içinde birkaç gün geçiriyorlar.

Sonunda kızlardan biri, küçük olanı birkaç gün sonra Fräulein'ın sofrada Otto'ya hafifçe göz kırparak bir işaret verdiğini, Otto'nun da başını sallayarak yanıtladığını fark ediyor. Çocuk heyecandan titreyerek masanın altından yavaşça ablasının eline dokunuyor. Ablası kendisine doğru dönünce gözleriyle karşı tarafı işaret ediyor. Kız durumu hemen kavrayarak gerginleşiyor.

Daha masadan kalkar kalkmaz Fräulein kızlara, "Çocuklar şimdi odanıza gidip biraz orada oyalanın," diyor. "Benim biraz başım ağrıyor, yarım saat kadar dinleneceğim." Çocuklar gözlerini yere çevirip birbirlerini uyarmak ister gibi temkinlice el tutuşuyorlar. Mürebbiye uzaklaşır uzaklaşmaz küçük, ablasına doğru dönüyor: "Dikkat et şimdi, Otto da onun odasına gidecek."

"Elbette! Bizi bu yüzden odamıza göndermek istedi."

"Kapının önünde durup dinleyelim."

"Ya birisi gelirse?"

"Kim gelecek ki?"

"Annem."

Küçük korkuyor. "Eh, o zaman..."

"Ne yapalım biliyor musun? Ben kapıyı dinleyeyim, sen koridorda kalıp birisi gelirse bana haber ver. Böylesi daha güvenli olur."

Kardeşi surat asıyor. "Sonra bana bir şey anlatmazsın ama!"

"Her şeyi anlatacağım!"

"Ama her şeyi! Hakikaten her şeyi anlatacaksın!"

"Tamam, söz. Sen de eğer birisi gelirse öksüreceksin."

Koridorda heyecanla, titreyerek bekliyorlar. Yürekleri deli gibi çarpmakta. Acaba neyle karşılaşacaklar? İyice birbirlerine sokuluyorlar.

Ayak sesleri duyuluyor. Hemen çekilip kenara siniyorlar. Evet, gelen Otto. Elini tokmağa uzattığında kapı açılıyor ve arkasından kapanıyor. Büyük kız ok gibi fırlayarak kapıya yaklaşıyor, nefesini tutup kulak kesiliyor. Küçüğü sabırsızlıkla arkasından bakmakta. Az sonra içini kavuran merakla gözcülük yapacağı yerden ayrılıp usulca kapıya yaklaşınca ablası onu öfkeyle itip uzaklaştırıyor. Yerine gidip bir iki dakika daha bekliyor, ama dakikalar bir türlü geçmiyor. Sabırsızlıktan çatlıyor, ayaklarının altında kızgın bir zemin varmış gibi sürekli kıpır kıpır. Ablası her şeyi işitirken kendisi hiçbir şey duymuyor diye öfke ve heyecandan neredeyse ağlayacak. O sırada diğer odalardan birinde bir kapı kapanınca hemen öksürüyor. Ve kızlar oradan kaçıp kendi odalarına dalıyorlar. Yürekleri gümbür gümbür, bir süre nefessiz bekliyorlar.

Sonra küçük olanı sabırsızlıkla, "Haydi... anlatsana," diyor.

Ablanın yüzünde düşünceli bir ifade beliriyor, sonunda kendi kendine konuşur gibi dalgın, şunları söylüyor: "Hiçbir şey anlamıyorum!"

"Peki, ne oldu?"

"O kadar tuhaf ki."

"Ne... nedir tuhaf olan?" diyor küçük kız boğulurcasına. Ablası düşünceli. Küçük ona iyice yaklaşmış, tek bir sözcüğü bile kaçırmamak için neredeyse yapışmış bekliyor.

"Çok garipti... düşündüğümden çok farklıydı. Sanırım Otto odaya girer girmez ona sarılmak veya öpmek istedi ki, Fräulein, 'Yapma şunu, seninle ciddi konuşmak istiyorum,' dedi. Hiçbir şey göremedim, içeriden anahtar takılıydı, fakat konuşulanları iyice duydum. Bunun üzerine Otto, 'Ne oldu?' diye sordu, onun bu şekilde konuştuğunu hiç duymamıştım. Bilirsin her zaman küstahça ve yüksek sesle konuşur, fakat bunları öylesine çekinerek söyledi ki, bir şeylerden korktuğunu hemen hissettim. Kız da onun yalan söylediğini anlamış olmalı, çünkü alçak sesle 'Ne olduğunu sen biliyorsun,' demekle yetindi. 'Hayır, hiçbir şey bilmiyorum,' dedi Otto. 'Demek öyle,' dedi Fräulein; sesi öylesine, öylesine kederliydi ki, 'o halde niçin birdenbire benden uzaklaştın? Sekiz gündür benimle tek kelime konuşmadın, benden kaçıyorsun, çocuklarla çıkarken de gelmiyorsun, parka uğramıyorsun. Birdenbire yabancı mı olduk? Ah, niçin uzak durduğunu biliyorsun sen.' Otto bir süre sessiz kaldı, sonra şöyle dedi: 'Yakında sınavlarım var, çok çalışmalıyım, hiç zamanım yok. Başka türlü yapamam.' O zaman Fräulein ağlamaya başladı ve gözyaşları arasında, fakat çok yumuşak ve iyimser bir sesle şöyle konuştu: 'Otto niçin yalan söylüyorsun? Doğruyu söylesene, ben bunu gerçekten hak etmedim. Bunu yüz yüze konuşmalıyız, gözlerinden okuyorum zaten.' 'Neyi?' diye kekeledi Otto, ama çok zayıf bir sesle. Sonra Fräulein dedi ki..."

Ablayı birden titreme sarıyor, heyecandan konuşamaz halde. Kardeşi ona biraz daha sokuluyor. "Ne... ne söyledi peki?"

"Dedi ki: 'Senden bir çocuğum var!' " Küçük yıldırım gibi ayağa fırlıyor. "Çocuk mu? Çocuk mu? Ama bu olanaksız!"

"Fakat Fräulein böyle söyledi."

"Yanlış işitmiş olmalısın."

"Hayır, hayır. Otto da aynı şeyi tekrarladı, aynı senin de yaptığın gibi yerinden uğrayarak bağırdı. 'Çocuk mu?' Fräulein uzun süre sesini çıkartmadıktan sonra sordu: 'Şimdi ne olacak?' Sonra da..."

"Sonra da?"

"Sonra sen öksürdün, ben de kaçmak zorunda kaldım."

Küçük kız büyük bir şaşkınlığa düşerek şunları söylüyor: "Bir çocuk ha! Bu olacak şey değil ama. Onu nerede saklayabilir ki?"

"Bilmiyorum. Benim anlamadığım da bu ya."

"Belki evinde birilerine bırakmıştır... buraya gelmeden önce. Biz varız diye annem getirmesine izin vermemiştir. Bu yüzden de o kadar kederlidir."

"İyi ama, o zamanlar Otto'yu daha tanımıyordu bile."

Kararsızlık ve çaresizlik içinde düşünürken tekrar sessizleşiyorlar. Akıllarına takılan şey rahat vermiyor. Yine küçük söze başlıyor: "Bir çocuk! Bu tümüyle olanaksız. Nasıl çocuğu olur ki? Daha evli bile değil ve ancak evli insanlar çocuk sahibi olabiliyor, bunu biliyorum."

"Belki daha önce evliydi."

"Ah, aptallık etme, Otto'yla değil herhalde."

"Peki, nasıl oluyor da..."

Çaresizlik içinde birbirlerine bakıyorlar.

"Zavallı Fräulein," diyor abla büyük bir üzüntüyle. Durup durup bir merhamet nidası gibi bu sözcük ağızlarından çıkıyor. Ve her seferinde yeniden merakları alevleniyor.

"Kız mı, oğlan mı acaba?"

"Kim bilir..."

"Ne dersin... bir ara soralım mı acaba... uygun bir fırsatta?"

"Delirdin mi sen!"

"Niye... bize her zaman çok iyi davranmıyor mu?"

"Sen de amma iyimsersin! Bize böyle şeyleri söylemezler ki. Bizden her şeyi saklıyorlar. Odaya girdiğimizde hep aniden susuveriyorlar, bizimle sanki çocukmuşuz gibi saçma sapan konuşuyorlar, oysa ben artık on üç yaşındayım. Ne diye soralım ki, nasılsa bize her zaman yalan uyduruyorlar."

"Ama ben ne olduğunu bilmek isterdim."

"Ben istemiyor muyum sanıyorsun?"

"İyi de Otto'nun bundan nasıl haberi olmaz, işte bunu hiç anlamıyorum. İnsan annesi babası olduğunu nasıl biliyorsa, bir çocuğu varsa bunu da bilir."

"Sadece bilmiyormuş numarası yaptı alçak. Hep olduğundan farklı görünmeye çalışır zaten."

"Böyle bir durumda değil ama. Bize büyüklenmeye kalkıştığında öyle yapıyor..."

O sırada mürebbiye içeri giriyor. Hemen susup çalışır gibi yapıyorlar. Ama yan gözle de onu izliyorlar. Mürebbiyenin gözleri kızarık, sesi her zamankinden daha boğuk ve titrek. Çocuklar da son derece sessizler, sonra gözlerini birden saygıyla karışık bir ürkeklikle mürebbiyeye çeviriyorlar. Ellerinde olmadan, "Bir çocuğu var," diye akıllarından geçiriyorlar ikide birde, "o yüzden bu kadar kederli." Ve yavaş yavaş kendileri de kederleniyorlar.

Ertesi gün sofrada kızları hiç ummadıkları bir haber bekliyor. Otto evden ayrılacak. Amcasına, sınavlarının yaklaştığı, yoğun çalışması gerektiği ve evde dikkatinin fazlaca dağıldığı şeklinde bir açıklama yapmış. Bu dönemi atlatana kadar bir iki aylığına bir yerlerde bir oda tutacak.

Bunu duyduklarında çocuklar büyük bir heyecana kapılıyorlar. Otto'nun kararıyla dünkü konuşma arasında gizli bir bağlantı olduğunu seziyor, hassaslaşan içgüdüleriyle burada bir korkaklık, bir kaçış olduğunu hissediyorlar. Vedalaşmak için yanlarına geldiğinde ona kaba davranarak arkalarını dönüyorlar. Fakat mürebbiyeleriyle vedalaşırken

yan gözle izliyorlar. Kızın dudakları titriyor, ama tek söz etmeden sakince elini uzatıyor.

Son birkaç gündür çocuklarda büyük bir değişiklik var. Oyun oynamayı, gülmeyi unuttular; gözlerindeki neşeli, kaygısız pırıltı silindi. İçlerine bir huzursuzluk ve belirsizlik duygusu çöktü, çevrelerindeki herkese karşı yoğun bir güvensizlik hissediyorlar. Kendilerine söylenen hiçbir şeye inanmıyor, her sözün arkasında bir yalan ve kasıt arıyorlar. Bütün gün etraflarını izleyip gözetliyorlar, her kıpırtıyı, her titremeyi fark ediyor, her sesi duyuyorlar. Gölge gibi herkesin peşinde dolaşıyor, bir şeyler yakalayabilmek için kapıları dinliyorlar, etraflarındaki sırların karanlık ağlarını, onları isteksizce yüklenen omuzlarından silkeleyebilmek ve gerçeklerin dünyasına hiç olmazsa şöyle bir göz atabilmek için tutkulu bir istek duyuyorlar. Çocuklara özgü inanç, o neşeli ve kaygısız körlük onları terk etti. Üstelik olayların ağırlığından yakında yeni bir şeyler olacağını hissediyorlar ve bunu kaçıracaklarından korkuyorlar. Etraflarının yalanlarla çevrili olduğunu anladıklarından beri katılaşıp sinsileştiler, yalancı ve hilekâr davranmaya başladılar. Anne babalarının yanındayken sahte bir çocuksuluğa bürünüyor ve sonra ani bir taşkınlığa kapılıp hareketleniveriyorlar. Asabi bir huzursuzluk tüm varlıklarını sardı, eskiden yumuşak bir ışıkla parlayan gözleri şimdi daha kıvılcımlı, daha derin. Sürekli çevreyi gözetlemek ve casusluk yapmaktan öylesine çaresizliğe kapılmış durumdalar ki birbirlerine olan sevgileri yoğunlaştı. Bazen bilgisizliklerini fark etmenin verdiği duyguyla kabaran şefkat ihtiyacına yenik düşerek aniden birbirlerine sımsıkı sarılıyor veya gözyaşlarına boğuluyorlar. Yaşamları aniden nedensiz bir krize girmiş gibi görünüyor.

İçlerinde yeni yeni uyanan duyarlıkla hissettikleri pek çok üzüntü içinde bir tanesi özellikle ağır basmakta. Keder içindeki mürebbiyelerini olabildiğince sevindirmek için hiç konuşmadan sessizce anlaştılar. Ödevlerini gayret ve özenle

yapıyorlar, birbirlerine yardım ediyorlar, sessiz duruyorlar, şikâyete yol açacak hiçbir olasılık yaratmıyorlar, kendilerinden beklenenleri daha istenmeden yapıyorlar. Fakat Fräulein bunların hiçbirini fark etmediği için çok üzülüyorlar. Son zamanlarda bambaşka biri oldu. Bazen kızlardan biri ona bir şey söylediğinde uykudan uyandırılmış gibi irkiliyor. O zaman önce nerede olduğunu anlamaya çalışarak bakmasından, çok uzaklardan geri döndüğü anlaşılıyor. Çoğunlukla saatlerce oturduğu yerde kalıp hayallere dalıyor. Bu durumda kızlar onu rahatsız etmemek için parmak uçlarına basarak etrafında dolaşıyor, belirsiz ve gizemli bir şekilde onun uzaklarda bir yerlerde olması gereken çocuğunu düşündüğünü hissediyorlar. Ve şimdi öylesine yumuşak ve şefkatli olan mürebbiyelerini artık uyanmakta olan dişiliklerinin derinliklerinden gelen bir duyguyla giderek daha fazla sevmeye başladılar. Kızın eskiden canlı ve neşeli olan yürüyüşü artık durgunlaştı, hareketleri daha temkinli bir hal aldı ve çocuklar bütün bunlarda gizli bir keder seziyorlar. Onu hiç ağlarken görmüyorlar, fakat gözkapakları hep kızarık. Mürebbiyelerinin çektiği acıyı onlardan saklamak istediğini görüyorlar ve yardım edemedikleri için çaresizlik içindeler.

Bir keresinde kız pencereye dönük dururken mendilini gözlerinin üzerinden geçirdiğinde, kardeşlerden küçüğü birden cesaretini toplayıp hafifçe elini tutarak şunları söylüyor: "Fräulein, son zamanlarda o kadar kederlisiniz ki. Bizim bir kabahatimiz yok, değil mi?"

Mürebbiye derinden etkilenerek çocuğa bakıyor ve kızın yumuşacık saçlarını okşayarak, "Hayır, hayır çocuğum," diyor. "Elbette sizin bir kabahatiniz yok." Sonra onu usulcacık alnından öpüyor.

Görüş alanları içinde olup biten hiçbir şeyin dikkatlerinden kaçmadığı, çevrelerini kollayarak ve gözlemleyerek

zaman geçirdikleri o günlerde kızlardan biri aniden salona girdiğinde içeride konuşulanların birazını duyuyor. Anne babası konuşmalarını hemen kestikleri için ancak bir cümleyi yakalayabiliyor. Fakat her sözcük çocukların içinde binlerce olasılığın heyecanını tutuşturuyor. Duyduğu, annelerinin "Benzer bir şey benim de dikkatimi çekti, daha sonra onu sorguya çekmem gerekecek sanırım," demesi.. Çocuk bunu önce kendi üzerine alarak endişeyle kardeşinin yanına koşuyor, akıl danışıp yardım istiyor. Ne var ki öğlen yemeğinde anne babalarının inceleyici bakışlarının mürebbiyelerinin dalgın yüzüne dikildiğini ve sonra birbirleriyle bakıştıklarını fark ediyorlar.

Yemekten sonra anneleri sıradan bir şeyden söz edercesine Fräulein'a şunları söylüyor: "Birazdan odama gelin lütfen. Sizinle konuşacaklarım var." Mürebbiye hafifçe başını eğiyor. Küçüklerin içi titriyor, şimdi bir şeyler olacağını hissediyorlar.

Fräulein annelerinin odasına girer girmez ardından fırlıyorlar. Kapıları dinlemek, köşelerde pusuya yatmak, gizlice kulak kabartmak ve gözetlemek artık onlar için olağan bir şey. Bu yaptıklarının çirkin ve riskli yanını görmüyorlar, akıllarındaki tek şey onlardan saklanan bütün sırları ortaya çıkartmak. Konuşulanları duymaya çalışıyorlar. Fakat fısıltıyla söylenen sözcüklerin hafif yankısından başka bir şey işitemiyorlar. Gerginlikle titriyorlar. Konuşulanlardan hiçbir şey duyamamaktan korkuyorlar.

O sırada seslerden biri yükseliyor. Bu, annelerinin sesi. Sert ve azarlar gibi çıkıyor: "Herkesi kör mü sandınız siz, böyle bir şeyin fark edilmeyeceğini mi düşündünüz yoksa? Bu fikirlerle, böyle bir ahlak anlayışıyla görevinizi nasıl yerine getirdiğinizi hiç düşünemiyorum doğrusu. Demek ben böyle birine çocuklarımın eğitimini emanet etmişim, onları nasıl da ihmal ettiniz kim bilir..."

Mürebbiyenin karşılık vermeye çalıştığı anlaşılıyor. Ama o kadar alçak sesle konuşuyor ki çocuklar bir şey anlayamıyorlar.

"Mazeretler, mazeretler! Ahlaken zayıf olanların her zaman bir mazereti vardır zaten. İlk önlerine çıkana kendilerini teslim ederler ve hiçbir şeyi düşünmezler. Sonra da Tanrı'dan medet umarlar. Ve böyle biri eğitimci olmaya, kız çocuklarını yetiştirmeye kalkışıyor. Nasıl bir haddini bilmezliktir bu! Hal böyleyken sizi daha fazla evimde tutacağımı sanmıyorsunuzdur herhalde."

Dışarıda çocuklar iyice kulak kesiliyorlar. Bedenlerinden bir ürperme geçiyor. Bütün konuşulanları anlamasalar da, annelerinin sesindeki bu öfkeyi hissetmek ve mürebbiyelerinin tek yanıtının sessiz ve derin hıçkırıklar olduğunu duymak çok korkunç. Belli ki Fräulein gözyaşlarına boğuldu. Fakat bu annelerini daha da kızdırıyor anlaşılan.

"Bildiğiniz tek şey ağlamak. Bu beni hiç etkilemiyor. Sizin gibilerine acımam ben. Başınıza ne geleceği beni hiç ilgilendirmiyor. Kime başvuracağınızı kendiniz bilmelisiniz, bunu sormayacağım bile. Bildiğim tek şey, görevini böyle utanmazca ihmal eden birinin evimdeki varlığına bir gün bile katlanamayacağım."

Gelen tek karşılık, çocukları dışarıda hummaya kapılmış gibi titreten, vahşi bir hayvanın çığlığını andıran çaresizce hıçkırıklar. Daha önce hiç böyle bir ağlama duymadılar. Bu şekilde ağlayan birinin haksız olamayacağını kaygıyla seziyorlar. Anneleri konuşmadan bekliyor. Sonra birden kestirip atarak şunları söylüyor: "Evet, size söylemek istediklerim bu kadardı. Bugün toparlanın, yarın sabah da erkenden gelip paranızı alın. Güle güle!"

Çocuklar hızla kapının önünden çekilerek kendilerini odalarına atıyorlar. Neler oluyordu? Tepelerine bir yıldırım inmişti sanki. Yüzleri bembeyaz, tir tir titriyorlar. İlk kez gerçeğe yakın bir şeyler sezer gibiler. Ve ilk kez anne babalarına karşı bir başkaldırı duygusu içine girmeye cesaret ediyorlar.

"Annemin onunla böyle konuşması hainceydi," diyor büyüğü dudaklarını ısırarak.

Bu sözlerden ürken küçük, "Ama daha ne yaptığını bilmiyoruz ki," diye kekeliyor.

"Kötü bir şey yapmamıştır. Fräulein kötü bir şey yapamaz. Annem onu hiç tanımıyor."

"Hem ne biçim ağladı. Çok korktum."

"Evet, korkunçtu. Annem de ona nasıl bağırdı ama. Yaptığı hainceydi, söyledim ya, haince bir şeydi."

Kız ayağını yere vuruyor. Ağladı ağlayacak. O sırada mürebbiyeleri içeriye giriyor. Üzerinde büyük bir bitkinlik var.

"Çocuklar benim bugün öğleden sonra yapacağım işler var. Siz yalnız kalacaksınız, size güvenebilirim değil mi? Akşama gelip yine yoklayacağım sizi."

Sonra küçüklerin heyecanını fark etmeden çıkıp gidiyor.

"Gözleri ağlamaktan şişmişti, gördün mü? Annemin ona nasıl olup da böyle davranabildiğini anlayamıyorum."

"Zavallı Fräulein!"

Çocuğun merhamet dolu sesinden ağlamak üzere olduğu anlaşılıyor. İki kardeş altüst olmuş durumda öylece duruyorlar. O sırada anneleri içeriye giriyor, kendisiyle bir araba gezintisine çıkmak isteyip istemediklerini soruyor. Çocuklar yan çiziyor. Annelerinden gözleri korktu. Fakat sonra kendilerine mürebbiyelerinin ayrılışıyla ilgili hiçbir şey söylenmediği için öfkelenip kendi başlarına kalmayı yeğliyorlar. Bu yalan ve örtbas etme ortamının verdiği sıkıntıyla, küçücük bir kafese kapatılmış iki kırlangıç gibi odanın içinde volta atıyorlar. Fräulein'ın odasına gidip her şeyi onunla konuşmayı, annelerinin haksızlık ettiğini, yanlarında kalmasını gerektiğini söylemeyi düşünüyorlar. Fakat onu incitmekten korkuyorlar. Bir de utanıyorlar, sonuçta bildikleri her şeyi gizlice dinleyerek sinsice öğrendiler. İki üç hafta önceki budalalıklarından kurtulmamış gibi davranmaları, saf numa-

rası yapmaları en iyisi. Böylece geçmek bilmeyen upuzun bir öğle sonrası boyunca ağlayarak, kafa yorarak yalnız kaldılar; kulaklarında sürekli o korkunç sesler, annelerinin kötücül, acımasız öfkesi ve mürebbiyenin çaresizlik dolu hıçkırıkları çınladı.

Akşamleyin Fräulein ayaküstü uğrayıp iyi geceler diliyor. Ardından hemen yanlarından ayrılmaya kalktığında çocukların içi titriyor, istedikleri onunla daha başka şeyler konuşmak. Ama mürebbiyeleri tam kapıya varmışken, sanki bu sessiz istekle geri çağrılmış gibi birden onlara doğru dönüyor. Gözlerinde nemli ve bulanık bir ışık var. Boğulurcasına hıçkırmaya başlayan iki çocuğu birden kucaklıyor, onları bir kez daha öpüp hızla çıkıp gidiyor.

Çocuklar gözyaşları içinde kalakalıyorlar, bunun bir veda olduğunun farkındalar.

"Onu bir daha hiç göremeyeceğiz!" diyor küçük kız ağlayarak. "Yarın okuldan döndüğümüzde artık burada olmayacak."

"Belki daha sonra ziyaretine gideriz. Hem o zaman bize çocuğunu da gösterir."

"Evet, bu iyi olur."

"Zavallı Fräulein!" Bu sözcükler yine kendi kaderlerine bir yazıklanma gibi.

"Şimdi onsuz halimiz ne olacak düşünebiliyor musun?"

"Başka bir mürebbiyeye asla katlanamayacağım."

"Ben de."

"Hiç kimse bize onun kadar iyi davranamaz. Hem..."

Çocuk devamını getirmeye cesaret edemiyor, fakat bir çocuğu olduğunu öğrendiklerinden beri bilince çıkmayan bir dişilik duygusuyla ona saygı duyuyorlar. Sürekli bunu düşünüyorlar, ama artık çocuksu bir merakla değil, derin bir etkilenmişlik ve merhametle.

"Baksana," diyor kızlardan biri.

"Evet."

"Gitmeden önce Fräulein'ı sevindirecek bir şey yapmak istiyorum. Onu sevdiğimizi ve annem gibi olmadığımızı bilsin diye. Sen de ister misin?"

"Bunu bana mı soruyorsun!"

"Dinle bak, beyaz gülleri çok sevdiği aklıma geldi ve yarın erkenden, okula gitmeden önce birkaç gül alıp sonra odasına bırakabileceğimizi düşündüm."

"İyi ama ne zaman?"

"Öğlen."

"O zaman kesin gitmiş olur. En iyisi erkenden kalkıp kimse fark etmeden gülleri çabucak almak. Sonra da odasına bırakırız."

"Tamam. O zaman çok erken kalkmalıyız."

Kızlar kumbaralarını çıkartıp paralarının tamamını birleştiriyorlar. Dilsiz ve özverili sevgilerini Fräulein'a hâlâ hissettirebileceklerini anladıktan sonra neşeleri yerine geliyor.

Sabah erkenden kalkıyorlar. Titreyen ellerinde güzelce açmış taze güllerle Fräulein'ın kapısını çaldıklarında yanıt gelmiyor. Onun uyuduğunu düşünerek sessizce odaya süzülüyorlar. Fakat içeride kimse yok, yatağa dokunulmamış. Ortalık karmakarışık, koyu renk masa örtüsünün üzerinde ak ışıltısı hissedilen birkaç mektup duruyor.

Çocuklar korkuya kapılıyor. Nedir bu olanlar?

"Şimdi annemin yanına gidiyorum," diyor büyük kız kararlılıkla. Sonra bakışlarında karanlık bir ifadeyle, içinde en ufak bir korku duymadan annesinin karşısına dikiliyor: "Mürebbiyemiz nerede?"

"Odasında olmalı," diyor annesi büyük bir şaşkınlıkla.

"Odası boş, yatağa dokunulmamış. Dün akşamdan gitmiş olmalı. Niçin bize bir şey söylenmiyor?"

Annesi kızın sesindeki meydan okuyan, sert tınıyı fark etmiyor bile. Bembeyaz bir yüzle hemen kocasının yanına seğirtiyor. Babaları telaşla mürebbiyenin odasına girip uzun

süre dışarı çıkmıyor. Kız annesini inceliyor bu arada, kadın heyecan içinde, kızının karşılaşmaya cesaret edemediği bakışları sabit ve öfkeli.

O sırada baba odadan çıkıyor. Yüzü sapsarı, elinde bir mektup var. Annesiyle birlikte odaya girip içeride alçak sesle konuşuyorlar. Dışarıda bekleyen çocukların artık kulak kabartmaya cesaretleri yok. Daha önce hiç böyle görmedikleri babalarının öfkesinden korkuyorlar.

O sırada odadan çıkan annelerinin gözlerinden ağladığı belli oluyor, bakışları huzursuz. Kızlar içlerindeki korkunun itkisiyle bilincine varmadan annelerine doğru gidiyorlar, ne olduğunu soracaklar. Fakat o sertçe, "Haydi okulunuza gidin. Geç kaldınız," diyor.

Çocuklar mecburen gidiyorlar. Okuldaki dört beş saat rüyada gibi geçiyor. Sınıfta tek kelime anlamadan oturup, çıkışta deli gibi eve koşuyorlar.

Evdeki durum her zamankine benziyor. Sadece insanların akıllarından korkunç şeyler geçiyor gibi. Kimse konuşmuyor, ama hizmetkârlar da dahil herkeste bir tuhaflık var. Anneleri kızların yanına geliyor. Onlarla bir şeyler konuşmaya hazırlandığı belli. Söze şöyle giriyor: "Çocuklar mürebbiyeniz artık gelmeyecek, o..."

Fakat cümlesinin sonunu getirecek cesareti yok. Çocuklar dimdik gözlerinin içine bakıyorlar ve bakışlarında öyle bir pırıltı, öylesine tehditkâr ve tehlikeli bir ifade var ki onlara yalan söylemeye cesaret edemiyor. Dönüp gidiyor ve odasına sığınıyor.

Öğleden sonra birden Otto ortaya çıkıyor. Haber göndermişler, ona da bir mektup var. Otto da sapsarı. Sıkıntıyla ortalıkta duruyor. Kimse onunla konuşmuyor. Herkes uzak durmaya çalışıyor. O sırada bir köşeye sinmiş olan çocukları gören Otto, onlarla selamlaşmak istiyor.

Biri tiksintiyle ürpererek, "Dokunma bana!" diyor. Diğeri yere tükürüyor. Otto bir süre daha sıkıntıyla, ne yapacağını bilmeden dolaştıktan sonra ortalıktan kayboluyor.

Kimse çocuklarla konuşmuyor. Onlar da birbirlerine tek kelime söylemiyorlar. İkisi de solgun ve şaşkın yüzleriyle kafese kapatılmış hayvanlar gibi odadan odaya dolaşıp duruyorlar. Arada bir karşılaştıklarında ağlamış gözlerle birbirlerine bakıyor, ama konuşmuyorlar. Artık her şeyi biliyorlar. Kendilerine yalan söylendiğini, bütün insanların kötü olduğunu ve alçaklık edebileceğini biliyorlar. Ana babalarını da sevmiyorlar artık, onlara inanmıyorlar. Kimseye güvenmemeleri gerektiğinin farkındalar, şu korkunç yaşamın tüm yükünü çelimsiz omuzlarında hissediyorlar. Çocukluklarının o neşeli rahatlığından bir uçuruma düşercesine çıkıverdiler. Yanı başlarında yaşanan faciayı kavrayacak durumda değiller henüz, fakat bu zihinlerini öylesine meşgul ediyor ki boğulacak gibi oluyorlar. Yanakları alev alev yanıyor, bakışları öfkeli ve ters. Hissettikleri yalnızlık duygusuyla üşürcesine ortalıkta rastgele dolaşıyorlar. Hiç kimsenin, anne babalarının bile onlarla konuşmaya cesareti yok, herkese öylesine kötü bakıyorlar. O aralıksız gidip gelişlerinde içlerindeki çalkantı yansımakta. Birbirleriyle hiç konuşmasalar da, iki çocuk arasında müthiş bir bağ var. Suskunlukları, nüfuz edilemeyen o mutlak suskunlukları, bağırmadan, ağlamadan çektikleri sinsi acı onları herkese karşı yabancı ve tehlikeli bir hale getiriyor. Kimse yanlarına yaklaşamıyor, ruhlarına ulaşan geçit belki de uzun yıllar boyu kapalı kalacak. Onlar artık birer düşmandır, çevrelerindeki herkes bunu hissediyor, hem de affetmesi olmayan düşmanlar. Çünkü dünden beri birer çocuk değiller artık.

O öğle sonrasında birkaç yaş birden büyüdüler. Ancak gece odalarının karanlığında yalnız başlarına kaldıklarında içlerinde yeniden çocuksu bir korku uyanıyor; yalnızlık korkusu, ölülerin hayallerinden ve bilinmeyen şeylerden duyulan o sezgisel korku tekrar beliriyor. O günün heyecanı içinde odalarını ısıtmayı unutmuşlar. Kızlar titreyerek yatakta birbirlerine sokuluyorlar, cılız çocuk kollarıyla birbirlerine

sıkıca sarılıyor ve henüz olgunlaşmamış incecik bedenlerini korkuyla yardım ararcasına birbirlerine bastırıyorlar. Konuşmaya cesaretleri yok hâlâ. Fakat küçüğü sonunda gözyaşlarına boğuluyor, ablası da hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlıyor. Birbirlerine sıkıca sarılmış ağlıyorlar, yüzleri önce usulca, sonra dizginsiz dökülen sıcak gözyaşlarıyla yıkanıyor, göğüsleri birbirlerinin hıçkırıklarıyla da sarsılıyor. Çocuklar karanlığın içinde tek bir acı, ağlayan tek bir beden olmuşlar. Artık mürebbiyeleri veya o an kaybedilmiş olarak gördükleri anne babaları için ağlamıyorlar; onları sarsan derin bir dehşet, bugün ilk kez göz attıkları o bilinmeyen dünyadan çıkıp gelebilecek olan herhangi bir şey. Şimdi içinde büyümekte oldukları yaşamdan korkuyorlar, içinden geçmek zorunda oldukları karanlık bir orman gibi kasvetli ve tehditkâr karşılarına dikilen yaşamdan korkuyorlar. Duydukları karmakarışık korku hissi iyice bulanıklaşıyor, kendilerini neredeyse bir rüyada sanıyorlar, iç çekişleri giderek hafifliyor. Nefesleri şimdi daha önce gözyaşlarının karıştığı gibi usul usul birbirine karışıyor. Ve nihayet uyuyorlar.

Yaz Novellası

Geçen yaz ağustos ayını, ormanın gölgeleriyle beyaz villaların arasında uzanan Como Gölü kıyısındaki o çekici, küçük yerleşimlerden biri olan Cadenabbia'da geçirdim. İlkbaharda Bellagio ve Menaggio'dan gelen gezginlerin dar kıyı şeridine doluştuğu daha hareketli günlerde bile herhalde sakin ve huzurlu olan bu küçücük köyde, sıcak ağustos haftalarında ışıldayan güneşin altında güzel kokular yayan bir ıssızlık hâkimdi. Otel adeta terk edilmiş gibiydi. Yaz tatilini geçirmek için bu kadar unutulmuş bir yeri seçtikleri için her biri ötekini tuhaf bulan bir avuç otel müşterisiyse, her sabah diğerlerinin hâlâ orada olduklarını gördüğünde şaşıp kalıyordu sanki. Benim en hayretle izlediğim kişiyse, son derece asil ve seçkin yaşlıca bir beyefendiydi –görünüş olarak kusursuz bir İngiliz bürokratıyla Parisli görmüş geçirmiş bir cemiyet adamı karışımı bir tipti–, gölde hiçbir su sporuyla oyalanmaya çalışmadan bütün gününü düşünceler içinde havaya savurduğu sigara dumanlarını seyrederek veya ara sıra bir kitap karıştırarak geçiriyordu. Yağmurlu geçen iki günün ezici yalnızlığı ve onun açık ilgisi, tanışıklığımıza kısa sürede aramızdaki yılların farkını silen içten bir yakınlık kazandırdı. Livonya'da doğmuştu, önce Fransa'da, sonra İngiltere'de eğitim almıştı, kendini bildi bileli çalışmıyordu, yıllardan beri kaldığı sabit bir yer yoktu; bir Viking gibi, bir

korsan gibi, ama seçkin bir tarzda, bütün kentlerden değerli şeyler toplayarak dolaşan bir güzellik avcısıydı o ve dolayısıyla vatansızdı. Bütün sanatlara amatörce bir yakınlığı vardı, fakat duyduğu aristokratça hafifseme sanat sevgisine ağır basıyor, sanatın hiçbir alanında çaba harcamıyordu. Kendisi yaratıcı anlamda hiçbir şey üretmese de sanatların hepsine sonsuz güzellikler borçluydu. Ortak hiçbir değere bağlanmadıklarından, içlerinde biriktirdikleri binlerce paha biçilmez deneyim son nefesleriyle birlikte kimseye aktarılmadan yok olup gideceği için gereksiz görünen o hayatlardan birini yaşamaktaydı.

Bir akşam yemekten sonra otelin önünde oturmuş gölün aydınlık sularının gözlerimizin önünde ağır ağır kararmasını izlerken ona bundan söz ettim. Gülümsedi. "Belki de haksız sayılmazsınız," dedi. "Gerçi anılara inanmam ben. Yaşanmış, bizi terk edip gittiği o anın içinde yaşanmış, bitmiştir. Şiire gelince, o da yirmi, elli, yüz yıl sonra aynı şekilde yok olup gitmiyor mu? Ama ben bu akşam size hoş bir hikâye olduğunu düşündüğüm bir şey anlatacağım. Haydi gelin! Böyle şeylerden en iyi yürürken söz edilir."

Böylece kadim servilerin ve birbirine karışmış dallarının arasından gölün kıpırtılı sularının yansıdığı kestane ağaçlarının gölgelediği muhteşem sahil yolu boyunca yürüdük. Yukarıda, artık batmakta olan güneşin akan renkleriyle yumuşak tonlara bürünen Bellagio beyaz bir bulut gibi uzanıyordu ve çok, çok yükseklerde, karanlık tepenin üzerinde, elmas ışıkların bezediği bir taç gibi Villa Serbelloni'nin taş duvarları yükseliyordu. Hafiften bunaltan bir sıcaklık vardı, ama boğucu değildi, yumuşak bir kadın kolu gibi zarifçe gölgelere yaslanıp insanın nefesini görünmez çiçeklerin kokularıyla dolduruyordu.

Derken beyefendi hikâyesine başladı: "Söze bir itirafla başlamalıyım. Geçen yıl da buraya gelmiş olduğumu size söylememiştim, aynı mevsimde Cadenabbia'daydım ve aynı

oteldeydim. Hayatımda herhangi bir şeyi tekrarlamaktan kaçındığımı size anlatmış olduğum için buna daha çok şaştınız belki. Ama önce bir dinleyin! Elbette ortalık aynı şimdiki gibi sakindi. Bütün gün tuttuğu balıkları akşamları suya salıp ertesi gün yeniden yakalamaya çalışan Milanolu beyefendi yine buradaydı, bir nebat gibi hafif varlıklarını neredeyse hissetmediğiniz iki yaşlı İngiliz hanımefendi vardı, ayrıca yanında sevimli, solgun bir kızla genç, yakışıklı bir delikanlı otelde kalıyorlardı. Birbirlerine karşı o kadar sevecendiler ki karıkoca olduklarına bugün bile inanmıyorum. Son olarak da Kuzey Almanyalıların en sert cinsinden bir Alman aile vardı. Kalın kemikli, mavi gözleri delici ve iyice sarışın olan yaşlıca kadının hareketleri sert ve çirkindi, dudakları bıçakla kesilmişçesine inceydi ve kavgacı görünüyordu. Yanında bir de kız kardeşi vardı, burada yanılmak mümkün değildi. İki kadın aynı hatlara sahiptiler, fakat yüz çizgileri artık netliğini kaybetmiş, kırışıklıklarla dağılarak belirsizleşmiş gibiydi. İkisi her zaman beraber dolaşmakla birlikte asla sohbet etmiyorlardı, sürekli nakışlarının üzerine eğik kafalarının boşluğunu gergefe aktarıyor gibiydiler; bu halleriyle can sıkıntısı ve daralmışlıktan oluşan bir dünyanın aman vermez kader perilerine benziyorlardı. Yanlarında bir de on altı yaşlarında genç bir kız vardı; hangisinin bilmiyorum, ama ikisinden birinin kızı olmalıydı; hatlarında görülen olgunlaşmamışlığın sertliği artık hafifçe kadınsı bir yuvarlaklık kazanmaya başlamıştı. Aslında güzel değildi, fazla zayıftı, vücut hatları henüz oturmamıştı, üstelik rüküş giyimliydi, yine de halinde umutsuzca bir özlem içinde olduğunu belli eden bir dokunaklılık vardı. İri gözleri herhalde karanlık pırıltılarla doluydu, fakat bakışlarını hep sıkılganca kaçırdığı için bu pırıltılar titreşerek dağılıp gidiyordu. O da dışarıya elinde hep bir işle çıkıyordu, ama elleri çabucak ağırlaşıyor, parmakları duruyordu; o zaman hülyalı, kıpırtısız bakışlarını göle dikip sessizce oturuyordu. Bu görüntüde üzerimde tuhaf bir etki

yaratan şeyin ne olduğunu bilmiyorum. Geçkin bir anneyi çiçek açmakta olan kızıyla birlikte gördüğünüzde, bayağıca olmakla birlikte bir o kadar da kaçınılmaz olarak aklınıza düşen, kızın yanaklarında şimdiden kırışıklıkların, gülüşlerinde yorgunluğun, umutlarında hayal kırıklıklarının hazır beklediği düşüncesi miydi acaba? Yoksa kızın tüm varlığında kendini ele veren, o henüz yeşerme halindeki dizginsiz ve hedefsiz özlem miydi; ya da kızların o belli şeye henüz sahip olmadıkları için bakışlarını hayranlıkla evrene yönelttikleri, yaşamlarındaki o yegâne harikulade an mıydı? Kızı izlemek, hülyalı ve nemli bakışlarını, karşısına çıkan her kediyi ve köpeği okşayışındaki abartılı ölçüsüzlüğü, hiçbirinin sonunu getiremediği pek çok şeye girişirkenki huzursuzluğunu görmek beni son derece duygulandırıyordu. Akşamları otel kitaplığından aldığı birkaç zavallı cildi hızla karıştırırken ya da yanında getirmiş olduğu herhalde Goethe ve Baumbach'tan iki şiir kitabının sayfalarını çevirirken nasıl da telaşlı olurdu... Ama siz niçin gülümsüyorsunuz?"

"Beni gülümseten sadece bileşimdi, Goethe ve Baumbach," dedim özür dileyerek.

"Ah! Elbette, tuhaf tabii. Ama bir yandan da değil. Bana inanınız ki, bu yaşlardaki genç kızlar için okudukları şiirlerin iyi mi kötü mü, sahici mi yoksa uyduruk mu olduğunun hiç önemi yoktur. Dizeler onlar için susuzluklarını dindiren kadehlerdir, içindeki şaraba dikkat etmezler, çünkü daha içmeden sarhoşturlar. İşte bu kız da özlemle öylesine doluydu ki, taşkınlığı gözlerini parlatıyor, parmak uçlarına masanın üstünde trampet çaldırıyor, kendine has bir hantallığı olmakla birlikte yürüyüşüne yine de uçarılıkla ürkeklik arası canlı bir salınım katıyordu. Birileriyle konuşmaya, bu doluluğunu biraz azaltmaya susadığı görülüyordu, ama konuşacak kimse yoktu, çevresinde yalnızlıktan ve sağında solunda iğnelerin hışırtısıyla iki kadının soğuk ve temkinli bakışlarından başka bir şey yoktu. Kıza karşı derin bir mer-

hamet duydum. Yine de ona yaklaşamadım, öncelikle yaşlı bir adamın genç bir kız için böyle bir zamanda ne ifade edebileceğini düşünüyordum, sonra da ailevi tanışıklıkları, özellikle de yaşlıca burjuva kadınlarla ahbaplık etmeyi son derece itici buluyordum. Böylece bütün yollar kapanıyordu. Ben de tuhaf bir şey denedim. Onun henüz olgunlaşmamış ve deneyimsiz bir kız olduğunu düşündüm, Shakespeare İtalya'ya hiç gitmemiş olmasına rağmen onun sayesinde Almanya'da romantik aşkın, Romeo'ların, gizli maceraların, düşen yelpazelerin, parlayan hançerlerin, maskelerin ve zarif mektuplaşmaların ülkesi olarak bilinen bu ülkeye muhtemelen ilk gelişiydi. Macera hayalleri kurduğu kesindi, bir genç kızın maviliğin içinde amaçsızca süzülen beyaz, uçarı bulutlara benzeyen hayallerini ve sonra akşamları bulutlar gibi daha sıcak renklere bürünen, önce pembe, ardından yakıcı bir kızıllıkla ışıyan o hayalleri kim bilebilirdi ki? Ona burada her şey olası görünecekti. Ben de onun için gizemli bir âşık yaratmaya karar verdim.

Ve aynı akşam oturup alçakgönüllü ve saygılı bir sevecenlikle yüklü, ama aynı zamanda tuhaf imalarla dolu uzun, imzasız bir mektup yazdım. Hiçbir şey talep etmeyen, hiçbir şey vaat etmeyen, hem coşkulu hem de temkinli, kısacası bir şiir kitabından çıkma gibi romantik bir mektuptu. O sabırsızlığıyla kahvaltıya her gün ilk onun indiğini bildiğim için mektubu peçetesinin içine sardım. Sabah kızı bahçeden izledim, inanmakta zorlanışını, şaşkınlığını, ani korkusunu, solgun yanaklarını sarıveren ve hızla boynuna kadar inen kızıl alevi gördüm. Çaresizce etrafına bakınmasını, titreyişini, mektubu saklarkenki hırsızlama hareketini, sonra kahvaltısına dokunmadan gergin, huzursuz oturuşunu ve mektubun sırrını çözmek üzere ıssız, gölgeli yollara doğru dışarı fırlayışını izledim... Bir şey mi söylemek istediniz?"

Elimde olmadan yaptığım bir hareketi şimdi açıklamam gerekiyordu. "Yaptığınızı çok cüretkârca buldum. Kızın

araştırabileceğini, en basitinden mektubun peçetenin içine nereden girdiğini garsona sorabileceğini hiç düşünmediniz mi? Ya da annesine gösterebileceğini?"

"Elbette düşündüm. Ama kızı görmüş olsaydınız, biraz yüksek sesle konuşsa hemen korkuyla çevresine bakan o korkutulmuş, ürkek ve şirin yaratığı görseydiniz, bütün tereddütleriniz derhal dağılırdı. Bazı kızların utangaçlıkları o kadar derindir ki, onlarla en uç şeylere cesaret edebilirsiniz; çaresizdirler ve birisine anlatmaktansa en kötü şeylere bile katlanmayı yeğlerler. Gülümseyerek onu izlerken oyunumun bu kadar başarıya ulaşmış olmasına seviniyordum. O sırada geri döndü, onu gördüğümde şakaklarım zonklamaya başladı, artık başka bir kızdı o, yürüyüşü bile başkaydı. Huzursuz ve dağınıktı, yüzüne bir ateş dalgası yayılmış ve tatlı bir çekingenlikle sarsaklaşmıştı. Bütün gün böyle dolaştı. Sanki bu gizemin anahtarı oradaymış gibi her pencereye gözü kayıyor, yanından geçen herkesi inceliyordu. Bir keresinde gözü bana da takılınca kendimi ele vermemek için dikkatle görüş alanının dışına kaçtım, fakat yıldırım hızıyla geçen o kısacık an içinde bakışlarındaki ateşli soruyu hissederek korktum ve yıllar sonrasında bile hiçbir hazzın, bir genç kızın bakışlarına o ilk kıvılcımı katmaktan daha tehlikeli, daha baştan çıkartıcı ve daha düşkünce olamayacağını hissettim. Sonra kızı yine iki kadının arasında otururken gördüm, tembel tembel duran parmakları ara sıra hızla, giysisinin mektubu sakladığından emindim olduğum bir köşesine doğru uzanıveriyordu. Artık oyunun çekiciliğine kapılmıştım. Daha o akşam ona ikinci bir mektup yazdım ve sonraki günlerde de yazmayı sürdürdüm. Mektuplarımda genç, âşık bir insanın hissettiklerini dile getirmek, kurgudan ibaret bir tutkuyu alevlendirmek benim için sürükleyici bir çekicilik kazandı; tuzak kurarken veya avlarını kapana çekmeye çalışırken muhtemelen avcıların da hissettiği cinsten heyecanlar veren bir spora dönüştü. Kendi başarım benim

için bile öyle tarif edilmez, öyle ürkütücü bir hal almıştı ki, artık başlamış olan oyunun baştan çıkartıcılığına bu denli kapılmamış olsaydım vazgeçerdim. Kızın yürüyüşüne bir hafiflik, dans edercesine yabanıl bir salınım karışmıştı, hatlarından kendine has ateşli bir güzellik sızıyordu; uykusunda sabah gelecek mektubu bekliyor ve kolluyor olmalıydı, çünkü sabahları gözlerinin altı gölgeli ve bakışları hep kıvılcımlı oluyordu. Kendine özen göstermeye başladı, saçlarına çiçekler takıyordu, her şey karşısında duyduğu olağanüstü bir sevecenlikle elleri kanatlanmıştı, gözlerindeyse sürekli bir soru vardı; çünkü benim mektuplara serpiştirdiğim yüzlerce ayrıntıdan yazanın yakınlarda bir yerde olduğunu hissediyordu, havayı nağmelerle doldurarak yakınında süzülmekte olan, en gizli yaşantılarını izleyen, ama kendisi kendi iradesiyle görünmez olan bir ilah. Üzerine öyle bir neşe gelmişti ki, bu değişim o iki donuk kadının bile gözünden kaçmadı, bazen iyimser bir merakla gözlerini telaşla yaklaşmakta olan kıza çevirip pembeleşmiş yanaklarına dikiyor ve sonra utangaç bir gülümsemeyle birbirlerine bakıyorlardı. Kızın sesi de yeni bir tını kazanmıştı, daha yüksek perdeden çıkıyordu, daha berrak, daha cesurdu ve boğazında sık sık sanki aniden şakrak yükselişlerle bir şarkıya başlayacakmış gibi bir titreşim, bir kabarma hissediliyordu, öyle ki... Ama siz yine gülümsemeye başladınız!"

"Hayır, hayır, siz devam edin lütfen. Gülümsemem çok güzel anlattığınız için. Yetenekli olduğunuzu söylemeliyim, yazarlarımızdan biri olabilecek kadar iyi anlatıyorsunuz."

"Ah, evet böylece nazik ve özenli bir şekilde bana Alman yazarlarınız gibi, yani abartılı bir lirizmle, uzatarak, duygusal ve can sıkıcı bir şekilde anlattığımı hissettirmek istiyorsunuz. Tamam, daha kısa tutacağım. Kukla dans ediyordu ve ipleri benim ellerimdeydi. Ve olabilecek kuşkuları üzerimden uzaklaştırmak için de –çünkü bazen bakışlarını inceleyerek bana çevirdiğini ve göz göze gelmeye çalıştığını

hissediyordum– mektupları yazanın burada değil de yakınlardaki bir kaplıca otelinde kaldığını, buraya her gün tekne veya vapurla geldiğini düşündürtecek işaretler vermiştim. Artık ne zaman yaklaşmakta olan vapurun düdüğü duyulsa kızın bir bahane bularak annesinin yanından uzaklaştığını, rıhtıma koşarak nefesini tutup bir köşeden gelenleri izlediğini görüyordum.

Bir keresinde çok ilginç bir şey oldu, kasvetli bir öğle sonrasıydı ve vakit geçirmek için kızı izlemekten daha iyi bir şey bulamamıştım. Vapurdan inenler arasında yakışıklı bir delikanlı vardı, İtalyan gençlerine özgü o sıra dışı şıklıkta giyinmişti. Genç adam bir şey arar gibi çevreyi gözden geçirirken, genç kızın ümitsizce bir arayış içindeki soru dolu ve yutarcasına üzerine dikilen bakışlarıyla karşılaştı. Ve utancın kızıl dalgası anında kızın hafif gülümsemesini bastırarak yüzüne yayıldı. Genç adamın dikkati ona yöneldi, duraksadı, ki dile getirilmemiş binlerce şeyin yansıdığı böylesine ateşli bir bakış karşısında bu anlaşılır bir şeydi, sonra gülümseyerek kızı izlemeye davrandı. Kız kaçtı, ama onca zamandır beklediğini bulmanın güveniyle durakladı, tekrar hızlandı, sonra yine arkasına dönüp baktı; o tatlı zayıflığın her zaman güçlü çıktığı istemekle korkmak, özlemle utanç arasındaki ezeli oyundu bu. Şaşırmakla birlikte cesaretlendiği belli olan delikanlı kızın peşinden giderek ona iyice yaklaştı; ben her şeyin korkunç bir kaosa dönüşeceğini hissederek ürktüm, o sırada iki kadının karşıdan geldiğini gördüm. Kız ürkek bir kuş gibi onlara doğru kaçtı, delikanlı temkinli davranarak geri çekildi, ama dönerken bakışları bir kez daha karşılaştı ve tutkuyla birbirine karıştı. Bu olay oyuna artık son vermem için bir uyarı oldu, ama çekiciliği o kadar fazlaydı ki elimden gelmedi; aksine bu rastlantıdan gönüllü bir yardımcı olarak yararlanmaya karar verdim ve daha o akşam kıza tahminlerini destekleyecek, alışılmadık uzunlukta bir mektup yazdım. Şimdi oyunu iki kişiyle birlikte oynamak benim için çok çekiciydi.

Ertesi sabah kızın yüzündeki titrek altüst olmuşluk ifadesini görünce korktum. O tatlı telaşının yerini anlaşılmaz bir gerginlik almıştı, gözleri nemli ve ağlamış gibi kızarıktı, çok derinlerine kadar işleyen bir acı içinde görünüyordu. Bütün o suskunluğunun içinde vahşi bir çığlık kopartmak ister gibiydi; alnı sıkıntıyla gerilmişti, bakışlarında buruk bir ümitsizlik vardı, oysa ben onu bu kez berrak bir sevinç içinde göreceğimi ummuştum. Korktum. İlk kez beklemediğim bir şeyle karşılaşıyordum; kukla artık bana itaat etmiyor ve istediğimden farklı dans ediyordu. Bütün olasılıkları düşündümse de nedenini bulamadım. İlk kez kendi oyunumdan korkmuştum ve onun bakışlarındaki yakınmayla karşılaşmamak için akşama kadar otele dönmedim. Döndüğümde her şeyi anladım. Masaları hazırlanmamıştı, aile otelden ayrılmıştı. Kız delikanlıyla tek bir sözcük edemeden gitmek zorunda kalmıştı ve ailesine de hiçbir şey söyleyememiş, kalbinin hâlâ o tek bir güne, tek bir saate ne kadar bağlı olduğunu anlatamamış, tatlı düşlerinden neredeyse sürüklenerek kopartılmış, kim bilir hangi tatsız Alman kasabasına götürülmüştü. Bu aklıma gelmemişti. Ve şimdi kızın son bakışlarındaki öfkenin, eziyetin, ümitsizliğin ve kızın hayatının kim bilir nerelerine kadar savurup serptiğim o derin acının müthiş şiddeti bir suçlama gibi karşımdaydı."

Sonra sustu. Gece ilerlemişti, bulutların örttüğü ay tuhaf, titrek bir ışık yayıyordu. Ağaçların arasından gölün solgun yüzeyi görünüyordu, dallara kıvılcımlar ve yıldızlar asılmış gibiydi. Konuşmadan yürüyorduk, sonunda yol arkadaşım sessizliği bozdu. "Hikâye buydu işte. Bundan bir novella çıkmaz mı sizce?"

"Bilmiyorum. Ama her durumda diğerleriyle birlikte kendime saklamak istediğim ve size teşekkür borçlu olduğum bir hikâye. Novella olur mu, bilemiyorum. Benim için çekici olabilecek güzel bir başlangıç belki. Çünkü bu insanlar sadece birbirlerine sürtünüp geçiyorlar, tam olarak duy-

gularına hâkim değiller; burada kaderlerinin ipuçları var, ama kendileri değil. Yazarak tamamlanmaları gerekiyor."

"Ne demek istediğinizi anlıyorum. Genç kızın hayatı, kasabaya dönüş, gündelik hayatın sıradanlığının korkunçluğu..."

"Hayır, hayır, tam da böyle değil. Kızın sonra ne yaptığı beni artık ilgilendirmiyor. Kendileri ne kadar özel olduklarını düşünseler de genç kızlar her zaman ilginç olmaktan uzaktırlar, çünkü hepsi de olumsuz, bu yüzden de benzer deneyimlere sahiptirler. Bu hikâyedeki kız zamanı gelince kasabasındaki bir iyi aile çocuğuyla evlenecek ve bu macera da anılarının en çiçekli sayfaları arasında kalacak. Kız artık ilgimi çekmiyor."

"Bu tuhaf. Bense genç erkeklerde ne bulduğunuzu anlamıyorum. O tür bakışlara, o ateşe gençliğinde herkes bir kere yakalanır, çoğu bunu fark etmez, bazıları da çabucak unutur. Bunun belki de karşılaştığınız en değerli ve en derin şey olduğunu, gençliğin kutsal ayrıcalığı olduğunu anlamanız için yaşlanmanız gerekir."

"Benim ilgimi çeken genç adam değil ki..."

"Kim peki?"

"Ben mektupları yazan orta yaşlı beyi yeniden şekillendirmek, hikâyesinin sonunu yazmak isterdim. İnanıyorum ki insan ateşli mektuplar yazıp düşlerinde aşk duyguları yaratıyorsa hiçbir yaşta cezasız kalmaz. Ben oyunun nasıl ciddileştiğini, artık oyun ona hükmederken onun hâlâ oyuna hâkim olduğunu sanmasını anlatmak isterdim. Kızın uyanmakta olan güzelliği karşısında seyirci kalmakla yetindiğini düşünürken çekimine giderek daha fazla kapılmasını, derinlere dalmasını anlatmak isterdim. Her şeyin aniden ellerinin arasından kayıp gittiği an onda, oyuna devam etmek ve oyuncağa sahip olmak için vahşi bir istek uyandıracaktır. İşte benim için, yaşlı bir adamın tutkusunu, ikisi de kendisini eksiksiz hissetmediği için, bir delikanlınınkine çok yaklaştı-

ran aşktaki bu tersine dönüş ilginç olurdu, onun duyduğu dehşeti ve bekleyişini anlatmak isterdim. Onu kararsızlık içinde, kızı görebilmek için peşinden giderken, ama son anda yaklaşmaya cesaret edemezken gösterirdim, her zaman acımasız davranan rastlantıya güvenerek kızı tekrar görmek ümidiyle aynı yere geri döndürürdüm. Novellayı aşağı yukarı bu çizgide kurgulardım ve o zaman..."

"Olmaz, yanlış, imkânsız!"

Korkuyla irkildim. Sert bir sesle, boğuk, titrek ve adeta tehditkâr bir tonda sözümü kesmişti. Yol arkadaşımı daha önce hiç böyle bir heyecana kapılmışken görmemiştim. Dikkatsizlik edip hangi noktaya dokunmuş olduğumu derhal kavradım. O öyle birden sertçe durunca kır saçlarının pırıltısını görmek içime dokundu.

Hemen sözü çevirmek, konuyu değiştirmek istedim. Ama o yeniden konuşmaya başladı, şimdi tavrı çok içten ve yumuşaktı, sesi hafif bir melankoliyle derinleşmişti. "Belki de siz haklısınız. Evet, bu çok daha ilginç, sanırım Balzac en dokunaklı hikâyelerinden birine *L'amour coûte cher aux vieillards** adını vermişti ve bu başlığa uygun daha pek çok hikâye vardır. Ne var ki bunların en gizli yanlarını dahi bilen yaşlı insanlar, zayıflıklarından değil de başarılarından söz etmekten hoşlanırlar. Bir anlamda sonsuzluğun sarkacına benzeyen konularda gülünç düşmekten korkarlar. Casanova'nın anılarında tam da yaşlandığı dönemlerin, genç horozun boynuzlanmış ihtiyara, aldatanın aldatılana dönüştüğü o belli bölümlerin 'kaybolup' gitmesinin bir rastlantı olduğuna inanıyor musunuz siz? Belki de artık sadece eli ağırlaşmış, yüreği daralmıştır."

Sonra bana elini uzattı. Sesi şimdi son derece serinkanlıydı yine, sakin ve iniş çıkışsızdı. "İyi geceler! Görüyorum ki, yaz gecelerinde genç insanlara hikâyeler anlatmak tehlikeli bir şeymiş. İnsan kolaylıkla budalaca fikirlere ve gereksiz düşlere kapılabiliyor. İyi geceler!"

---

* Yaşlılar İçin Aşkın Bedeli Ağır Olur. (ç.n.)

Sonra esnek, ama yine de yılların ağırlaştırmış olduğu adımlarla karanlığın içinde gözden yitti. Vakit geç olmuştu. Fakat normalde yaz gecelerinin sıcaklığıyla erkenden kapıldığım yorgunluk bu gece, insanın başına tuhaf bir şeyler geldiğinde veya yabancı bir şeyleri kendisine dairmiş gibi hissettiğinde kanına karışan cinsten bir heyecanla dağılmıştı. Ben de sessiz ve karanlık yolda mermer merdivenleri göle kadar inen Villa Carlotta'ya kadar yürüyüp serin basamaklara oturdum. Gece olağanüstüydü. Bellagio'nun daha önce dalların arasında ateşböcekleri gibi yanıp sönen ışıkları şimdi suyun üstünden çok uzaklarda görünüyorlardı ve birbirlerinin ardından yavaş yavaş ağır karanlığın içine düşüp kayboldular. Göl karşımda kara bir mücevher gibi pürüzsüz ve sessiz, ama köşelerinde yine de alevli kıpırtılarla uzanıyordu. Dalgalar beyaz tuşlara uzanan ak parmaklar gibi hafif şıpırtılarla basamaklara doğru yükselip alçalıyordu. Binlerce yıldızın kıvılcımlandığı rengi belirsiz gök kubbe sonsuz bir yükseklikte görünüyordu. Yıldızlar yanıp sönen sessizlikleri içinde öylece duruyorlardı; yalnız arada bir içlerinden biri elmassı dizinin içinden aniden ayrılıp yaz gecesinin içine kayıveriyor; karanlığın içinde, vadilere, yarlara, dağlara veya uzak sulara doğru nereye gittiğini bilmeden kör bir kuvvetle savruluyordu, bir insan yaşamının bilinmeyen bir kaderin sarp derinliklerine savruluşu gibi...

Geç Ödenen Borç

Sevgili eski dostum Ellen,

Bunca yıl sonra benden bir mektup aldığında şaşıracaksın biliyorum, sana son yazdığımdan bu yana beş, hatta altı yıl geçmiş olmalı. Sanırım küçük kızın evlendiğinde kutlamak için yazmıştım. Bu kez sebep bir kutlama değil ve seni tuhaf bir rastlantının tanığı yapmak isteyişimi belki de garipseyeceksin. Fakat birkaç gün önce başıma gelenleri bir tek sana anlatabilirim. Sadece sen anlayabilirsin bunu.

Bunları yazarken elimde olmadan duraksıyorum. Kendim bile hafiften gülümsüyorum. Daha on beş-on altı yaşlarında okullu kızlarken eve dönüş yolunda veya sınıfta otururken bir sırrımızı birbirimize açacağımızda aynı şeyi söylemez miydik? "Bunu sadece sen anlayabilirsin." Ve gençliğin o tazeliğiyle malum kişiyle ilgili bütün ayrıntıları paylaşmak için birbirimize törenle söz vermemiş miydik? Bütün bunların üzerinden artık çeyrek yüzyıldan fazla bir zaman geçti. Fakat bir kez söz verildi mi her zaman geçerliliğini korumalı. Geç de olsa sözümü tuttuğumu göreceksin.

Olaylar şöyle gelişti. Bu yıl ağır ve zorlayıcı bir dönem geçirdim. Kocam başhekim olarak R.'deki büyük hastaneye atanmıştı; tüm taşınma işini tek başıma halletmek zorunda kaldım. Bu arada damadım kızımı da alıp bir iş yolculuğu

için Brezilya'ya gitti, üç çocuklarını bize bıraktılar ve hepsi de birbirinin ardından kızıla yakalandı, onlara ben bakmak zorunda kaldım... Bu kadarla da kalmadı, bir de eşimin annesi öldü. Bunların hepsi birbirine karıştı. İlkin bu zorlu işin altından cesurca kalktığımı düşündüm, fakat bir şekilde sandığımdan fazla yıpranmış olmalıyım ki, bir gün eşim beni hiç konuşmadan uzun uzun inceledikten sonra şunları söyledi: "Artık çocuklar da sağlıklarına kavuştuklarına göre sanırım kendi sağlığın için bir şeyler yapmanın zamanı geldi Margaret. Aşırı yorgun görünüyorsun, kendini fazla zorladın. Temiz havada bir sanatoryumda iki üç hafta geçirmek seni tekrar forma sokacaktır."

Eşim haklıydı. Çok bitkindim, kendime itiraf ettiğimin de ötesinde. Bunu bazen konuklar geldiğinde bir saat sonra artık onlara kulak veremez oluşumdan fark ediyordum ve eşim yeni görevine başladığından beri hep göz önündeydik, ayrıca sürekli ziyaretlerde bulunmak zorundaydık. Gündelik işlerde de sık sık en basit şeyleri unutuyor ve sabahları yataktan kalkabilmek için kendimi zorluyordum. Eşim doktor olarak edindiği o net görüşle bendeki bedensel ve ruhsal yorgunluğu doğru saptamıştı. İhtiyacım olan tek şey iki haftalık bir dinlenmeydi gerçekten de. İki hafta boyunca mutfağı, çamaşırı, yapılacak ziyaretleri, gündelik işleri düşünmemek; sürekli anne, büyükanne, ev kadını, başhekim eşi değil de, kendim olmak bana iyi gelecekti. İyi bir rastlantıyla dul kız kardeşimin o sırada bizde kalacak zamanı vardı, böylece benim yokluğumda her şeyle ilgilenebilecekti. Ben de eşimin önerisini iç rahatlığıyla kabul edebildim. Yirmi beş yıldan beri ilk kez tek başıma evden uzaklaşacaktım. Hatta bu rahatlamanın getireceği tazelenmenin sevincini peşinen yaşamaya başlamıştım. Eşimin sahibiyle çocukluklarından beri tanıştığı bir yeri özenle seçmiş olmasına rağmen, bu dinlence için bir sanatoryumu önermesine itiraz ettim sadece. Karşı çıkmamın nedeni, orada yine tanıdık insanlarla bir

arada olmak, yine nezaketen bazı şeyler yapmak ve sosyal davranmak zorunda kalmaktı. Oysa benim kendi başıma kalmaktan başka bir isteğim yoktu, iki hafta boyunca kitap okumak, yürüyüşe çıkmak, hayal kurmak, rahatsız edilmeden uzun uzun okumak, iki hafta boyunca telefonsuz ve radyosuz yaşamak, konuşmak zorunda olmamak, bir anlamda rahatsız edilmeden kendim olmak istiyordum. Bilincine varmasam da, yıllardır özlemini çektiğim tek şey tam bir sessizlik ve dinlenmeymiş aslında.

Sonra evliliğimin ilk yıllarında eşimin o zamanlar stajyer doktor olarak çalıştığı Bolzano'da dağların tepesinde kimsenin uğramadığı küçük bir köye yaptığım yürüyüşü hatırladım. Minicik pazar meydanındaki kilisenin karşısında Tirol Alplerinde sık sık rastlanan o tipik köy lokantalarından biri vardı. Duvarları düz toprağın üstüne kalın, iri taşlarla çıkılmış kare yapının ilk katında geniş, ahşap çatı çıkmasının altında yayılan ferah verandayı saran asma, tüm binanın çevresinde sonbaharın kızıllığıyla ateş gibi ışıldıyordu, ama yine de serinleticiydi. İki yanına sadık köpekler gibi küçük evler ve geniş samanlıklar dizilmişti, ama binanın kendisi yüzünü dağların bitimsiz manzarasına vermiş, hareketli ve yumuşak sonbahar bulutlarına karşı göğsünü açmış duruyordu.

O gün bu küçük lokantanın karşısında içimde bir özlem duygusuyla, neredeyse büyülenmiş gibi kalakalmıştım. Bu duygu sana da yabancı değildir eminim, trenle geçerken veya bir doğa yürüyüşünde uzakta bir ev görürsün ve birden, niçin burada yaşamıyorum ki, diye düşünürsün. Burada mutlu olabilirdim. Zaman zaman her insanın bu düşünceye kapıldığına ve bir kez uzun süre bir evden gözlerini ayıramadığında, bu imgenin her çizgisiyle zihnine nakşolduğuna inanıyorum. Pencerelerin önündeki sarılı kırmızılı çiçekler ve üzerinde renkli bayraklar gibi çamaşırların dalgalandığı ahşap verandası, mavi zemin üzerine sarıyla boyanmış, ortalarına küçük kalpler kazılı pencere çerçeveleri ve çatısının

tepesindeki leylek yuvasıyla bu evi yıllar boyunca hatırladım. İnsanın olmayacak şeyler hayal ederken girdiği o yarı bilinçsiz düşsel âlemde, sadece bir günlüğüne olsun oraya gitsem, diye aklımdan geçirdim. Şimdi artık neredeyse yitip gitmiş bu eski düşü yerine getirmenin tam zamanı değil miydi? Dağlardaki o rengârenk ev; toplumsal dünyanın bütün o yorucu konforunun, telefonun, radyonun, konukların ve formalitelerin bulunmadığı o kır evi aşırı yıpranmış sinirlerimi gevşetmek için en uygun yer değil miydi? Bu anıyı tekrar canlandırmakla bile dağların keskin baharlı kokusunu ve otlayan hayvanların uzaklardan gelen çıngırak seslerini duyar gibi olmuştum. Bunları hatırlamakla bile cesaretim tazelenmiş, iyileşmeye başlamıştım. Bu, aklımıza hiç nedensiz düştüğünü sandığımız, ama uzun süredir bastırılmış, derinlerde bekleyen isteklerin kendini göstermesinden başka bir şey olmayan fikirlerden biriydi. Yıllar önce bir kez görmüş olduğum o küçük evi ne kadar çok hayal ettiğimi bilmeyen eşim önce hafifçe gülümsediyse de, oradaki insanları arayıp soracağına söz verdi. Üç odalarının da boş olduğunu, hangisini istersem seçebileceğimi bildiren bir yanıt aldık. Daha da iyi, diye düşündüm. Ne bir komşum olacaktı ne de istenmeyen sohbetler; ilk gece treniyle hemen yola çıktım. Ertesi sabah tek atlı bir köy arabası beni ve bavulumu acelesiz bir yolculukla dağa çıkardı.

Her şey mükemmeldi, daha iyisini hayal edemezdim. Açık renk çamdan basit mobilyalarıyla oda ışıldıyordu, başka konuk olmadığından sadece bana ait olan verandanın manzarası karşımda sonsuzluğa doğru uzanıyordu. Pırıl pırıl ovulmuş tertemiz mutfağa bir bakış atmakla deneyimli bir ev kadını olarak orada en iyi şekilde ağırlanacağımı anlamıştım. Kır saçlı, zayıf bir kadın olan Tirollü cana yakın pansiyoncum konuklardan gelecek bir rahatsızlıktan endişe etmeme hiçbir şekilde gerek olmadığını bir kez daha vurguladı. Her akşam yediden sonra kâtip, jandarma komutanı

ve birkaç komşu daha şaraplarını içip sohbet etmek ve kâğıt oynamak için lokantaya geliyorlardı. Fakat hepsi sakin insanlardı, saat on bir olunca da herkes dağılıyordu. Pazar günleri kilise çıkışı ve belki öğle sonrası da biraz hareketli geçiyordu, çünkü çiftliklerden ve meralardan gelenler oluyordu. Fakat sesleri benim odama kadar ulaşmazdı.

Odamda daha fazla zaman geçiremeyeceğim kadar güzel bir gündü. Yanımda getirdiğim birkaç parça giysiyi çıkartıp yerleştirdim, sonra yanıma almak için biraz iyi cins esmer köy ekmeği ve birkaç dilim soğuk et hazırlattım ve çayırlarda yürümeye başladım. Gittikçe yükseklere çıktım. Manzara ayaklarımın altında uzanıyordu, vadide köpürerek akan dere, çamların tepeleri, hepsi benim kadar özgürdü. Güneşin gözeneklerimin içine kadar işlediğini hissederek yürüdüm de yürüdüm; bir saat, iki saat, üç saat ve Alplerin en yüksek çayırlarına kadar çıktım. Orada yumuşak, sıcak çimenlerin üzerine uzandım ve arıların vızıltısıyla, rüzgârın hafif ritmik ıslığıyla gelen büyük bir huzurla sarmalandığımı hissettim, onca zamandır özlediğim bu huzurdu işte. Gözlerimi mutlulukla yumup hayallere daldım, sonra uyumuşum, ama ne uyuduğumun ne de ne zaman uyuduğumun farkına vardım. Ancak bedenimde bir soğuma hissedince uyandım. Neredeyse akşam olmuştu, beş saat kadar uyumuş olmalıydım. Ne kadar yorulmuş olduğumu ancak o zaman anladım. Fakat kanım canım tazelenmişti bile. Sağlam, güçlü adımlarla iki saatte geri döndüm.

Pansiyoncu kadın kapının önünde bekliyordu. Kaybolmuş olabileceğimi düşünüp biraz endişelenmişti, bana hemen akşam yemeğimi hazırlamayı önerdi. Adamakıllı acıkmıştım, yıllardan beri hiç böyle bir açlık hissettiğimi hatırlamıyordum ve kadının peşinden memnuniyetle küçük lokantaya girdim. Burası loş, alçak tavanlı bir mekândı, ahşapla döşeliydi ve kırmızılı, mavili kareli masa örtüleriyle, duvarlarda asılı teke boynuzları ve çaprazlanmış av tüfek-

leriyle çok rahat görünen bir yerdi. Heybetli mavi çini soba o sıcak sonbahar gününde yakılmamış olmakla birlikte mekândan hoş bir sıcaklık yayılıyordu. İçeride oturanlar da iyi insanlardı. Dört masadan birinde jandarma subayıyla, maliyeci ve kâtip, her birinin yanında birası, kâğıt oynuyorlardı. Diğerinde güneş yanığı sert yüzleriyle köyden birkaç kişi kollarını masaya dayayarak yayılmışlardı. Bütün Tirollüler gibi az konuşuyor, ara sıra uzun saplı porselen pipolarını tüttürüyorlardı. Gün boyu sıkı çalıştıkları ve şimdi sadece dinlendikleri belli oluyordu; düşünmek için de, konuşmak için de fazla yorgundular. Bu dürüst, namuslu köylülerin çizgileri gravürlerdeki gibi sert yüzlerine bakmak insana iyi geliyordu. Üçüncü masada arabacılar oturmuş küçük yudumlarla sert buğday şnapsı içiyorlardı; onlar da yorgun ve sessizdiler. Dördüncü masa benim için hazırlanmıştı ve az sonra, temiz dağ havasındaki yürüyüşten sonra böylesine müthiş ve sağlıklı bir açlık hissediyor olmasaydım yarısını bile bitiremeyeceğim dev porsiyon bir et yemeğiyle donatıldı.

Okurum diye yanıma odamdan bir kitap almıştım, fakat bu dingin ortamda dost insanların arasında oturmak o kadar huzur vericiydi ki, varlıkları insanı hiç daraltmıyor, yük olmuyordu. Bazen kapı açılıyor, içeriye sarı saçlı bir çocuk girip anne babası için bir testi bira alıyor, köyden biri geçerken uğrayıp tezgâhta bir bardak içip gidiyordu. Bir kadın geldi, tezgâhın başında çocuklarının veya torunlarının çoraplarını yamayan pansiyoncu kadınla alçak sesle bir şeyler konuştu. Bütün bu geliş gidişlerde, insanın seyrederken oyalandığı, ama yüreğini yormayan muhteşem, sakin bir ritim vardı ve ben bu rahat ortamda kendimi olağanüstü iyi hissediyordum.

Böylece belli bir şey düşünmeden hayallere dalarak bir süre oturmuştum ki –saat dokuza gelmiş olmalı– kapı yeniden açıldı, fakat bu kez köydekilerin rahat, ağır temposuyla değil. Kapıyı aniden sonuna kadar açan adam hemen tekrar

kapatmak yerine, sanki içeriye girmeye karar verememiş gibi bütün kapıyı kaplayarak bir an eşikte durdu. Daha sonra diğerlerinin aksine büyük bir gürültüyle kapıyı kapattı. Dört bir yanına göz gezdirerek yankılı, kalın bir sesle "Cümleten merhaba beyler," diyerek selam verdi. Köydekilerin tarzına uymayan bu yapay selam hemen dikkatimi çekti. Bir Tirol köy lokantasında insanlar birbirlerini şehirlilere özgü "beyler" hitabıyla selamlamazlar, zaten içeridekilerin de bu gösterişli hitaptan pek hoşnut olmadıkları belliydi. Kimse başını kaldırmadı, pansiyoncu kadın kayıtsızca elindeki gri yün çorapları yamamayı sürdürdü, sadece arabacıların masasında biri belli belirsiz "Selam," diye mırıldandı, bu ses tonuyla, "Şeytan götürsün" demiş de olabilirdi. Hiç kimse bu konuktaki tuhaflığa şaşmış görünmüyordu, ne var ki yabancı dostça sayılamayacak bu karşılanmadan pek etkilenmedi. Kenarları biraz fazla geniş ve eprimiş şehirli işi şapkasını ciddi bir tavırla ağırdan alarak teke boynuzlarından birine astı ve hangisine oturacağına karar veremeden masalara tek tek göz gezdirdi. Hiçbirinden bir davet gelmedi. Kâğıt oynayanlar kendilerini dikkat çekici bir ilgiyle oyuna kaptırmışlardı, diğer masada yayılmış olan çiftçilerse yer açmak için hiçbir girişimde bulunmadılar. Ben de bu yabancının tuhaf tavırlarından ve konuşkan biri olabileceğinden biraz rahatsız olarak aceleyle kitabımı açtım.

Bu durumda adam için, göze çarpacak kadar ağır ve hantal bir yürüyüşle tezgâhın başına gitmekten başka yapacak bir şey kalmadı. "Bir bira, güzel hanımefendi, köpüklü ve taze olsun," diye epey yüksek sesle sipariş verdi. Böyle süslü bir hitap tarzı bir Tirol köy lokantasında pek uygun düşmemişti ve sade, yaşlı bir büyükanne olan pansiyoncu kadın hiçbir haliyle böyle bir komplimana uygun değildi. Beklenece ği gibi, bu sözler kadının üzerinde herhangi bir etki yaratmadı. Hiçbir şey söylemeden geniş karınlı, kulplu porselen bira bardaklarından birini alıp sudan geçirerek bezle kurula-

dı ve kaba denemeyecek, ama tümden kayıtsızca bir tavırla tezgâhın üzerinden adamın önüne doğru itti.

Bar tezgâhının tepesine zincirle asılı yuvarlak petrol lambası yabancının tam üzerine denk geldiği için bu ilginç konuğu daha iyi inceleme fırsatı bulmuştum. Altmış beş yaşlarında olmalıydı, iri yapılıydı ve bir doktor eşi olarak sahip olduğum deneyimle, daha içeriye adım attığı anda hemen dikkatimi çeken ayağını sürüyerek hantal hantal yürümesinin nedenini hemen anladım. Bedeninin bir yarısı hafif bir felçten etkilenmiş olmalıydı, ağzı da bu tarafta biraz eğriydi ve sol gözkapağı belirgin biçimde daha düşüktü. Kıyafeti bir dağ köyü için garipti. Buralarda herkesin giydiği yün hırka ve deri tulum yerine, herhalde bir zamanlar beyaz olan sarımtırak bol bir pantolon ve dirsekleri kötü bir şekilde parlamış, üzerine yıllar önce küçüldüğü belli olan bir ceket giymişti; eğri bağlanmış kravatı kalınlaşıp pelteleşmiş boynundan siyah bir ip gibi sarkıyordu. Kıyafetinin düşkünleşmiş bir hali olsa da, bu adam muhtemelen bir zamanlar etkileyici bir görünüme sahipti. Sık ve dalgalı kır saçlarının örttüğü bombeli geniş alnının hükmedici bir ifadesi vardı, ama gür kaşlarının hemen altında çöküş başlıyordu, kızarmış gözkapaklarının altında bakışları bulanıktı, gevşek ve kırışık yanakları pörsüyüp yağ bağlamış boynuna doğru sarkıyordu. Bana ister istemez İtalya'dayken bir kez görmüş olduğum çöküş döneminin, o geç dönem Roma imparatorlarından birinin maskını hatırlattı. Onu böylesine dikkatle incelemek için duyduğum güçlü dürtünün nedenini ilk anda anlayamadım, fakat ona merakımı belli etmekten kaçınmam gerektiğini derhal kavradım, çünkü herhangi birisiyle bir sohbete girişmek için sabırsızlandığı belliydi. Konuşma gereksinimi kaçınılmaz gibi görünüyordu. Hafifçe titreyen eliyle bardağını kaldırıp bir yudum alır almaz yüksek sesle yorum yaptı: "Oh, muhteşem, muhteşem." Sonra çevresine bakındı. Yanıt veren olmadı. Kâğıt oynayanlar kartlarını

karıştırarak dağıttılar, diğerleri pipolarını tüttürmeye devam ettiler. Herkes onu tanıyor gibiydi ve benim bilmediğim herhangi bir nedenle onunla ilgilenmiyorlardı.

Sonunda adam daha fazla dayanamadı. Birasını alıp çiftçilerin oturduğu masaya gitti. "Beyler ihtiyar kemiklerimi dinlendirmem için bana biraz yer açarlar mı?" Çiftçiler yerlerinde biraz sıkıştılar, ama onunla hiç ilgilenmeden. Adam yarılanmış bardağını bir süre sessizce ileri geri iterek oturdu. Bu arada parmaklarının titremekte olduğunu fark ettim yine. Sonunda arkasına yaslanarak epey yüksek sesle konuşmaya başladı. Ne var ki kime hitap ettiği belli değildi, çünkü yanlarına oturduğu iki çiftçi onunla ilgilenmeye niyetleri olmadığını açıkça belli etmişlerdi. Aslında herkese sesleniyordu. Konuşmuş olmak için ve kendi sesini duymak için konuştuğunu hemen hissettim.

"Bugün olanlar da ne garipti ama," diye başladı. "Sayın Kont iyi niyetliydi, elbette iyi niyetliydi, söylenecek bir şey yok. Yolda arabasıyla giderken beni görünce durdu – evet, özellikle benim için durdu. Çocuklarla birlikte Bolzano'ya sinemaya gidiyordu, ben de onlarla birlikte gitmek ister miyim diye sordu – kibar adam elbette, hizmetleri takdir etmesini bilen kültürlü ve okumuş bir insan. Böyle birine hayır denmez, insan nasıl davranacağını bilmeli. Böylece ben de onlarla gittim, arka koltukta tabii, Sayın Kont'un yanında – böyle bir beyefendiyle beraber olmak zaten bir onur. Beni de anacaddede reklamlar ve ışıklarla, kilisedeki bir vaftiz töreni gibi şatafatla açılan şu yeni sinemaya götürdüler. Eh, İngiltere'de veya Amerika'daki beylerin neler ürettiklerini ve yüksek ücret karşılığı bize gönderdiklerini niye görmemeli. Bu sinemanın da bir sanat olduğunu söylüyorlar ya. Ama şeytan götürsün" –bu arada gürültüyle tükürdü– "diyorum ya, şeytan götürsün, perdede yaptıkları nasıl bir rezalet öyle! Sanat adına bir yüz karası, bir Shakespeare'i, bir Goethe'yi tanıyan dünya âlem adına bir yüz karası! Önce renkli hay-

vancıklarla yapılmış renkli bir saçmalık gösterdiler – neyse, buna bir şey demiyorum, belki çocukları eğlendiriyordur ve kimseye de bir zararı yok. Fakat sonra bir 'Romeo ve Juliet' yapmışlar ki bunu yasaklamak gerekir, sanat adına yasaklamak gerekir! Shakespeare'in kutsal dizeleri, o dizeler kulağa nasıl geliyordu biliyor musunuz, soba borusu gıcırdar gibi, nasıl allanıp pullanıp rezil edilmişlerdi! Eğer beni davet eden Kont'un hatırı olmasaydı fırlayıp giderdim. Saf altından böylesi bir çamur elde etmek nasıl bir şeydir! Nasıl bir çağda yaşıyoruz!"

Bira bardağını kavradı, sıkı bir yudum aldı ve öyle bir şiddetle yerine bıraktı ki masa çatırdadı. Sesi artık iyice yükselmişti, neredeyse bağırıyordu. "Günümüzün oyuncuları böyle bir şeyi kabul edebiliyorlar işte! Para için, şu lanet olası para için Shakespeare'in dizelerini makinelerin içine tükürüp sanatı kepaze ediyorlar. Sokakta karşıma çıkacak her fahişe onlardan daha değerlidir! Onlara bu maymunlara duyduğumdan daha fazla saygım var. Kalkmış bir de o tüysüz suratlarını metrelerce büyüklükte afişlere bastırtıyor ve sanatı katlederek milyonlar kırıyorlar! Bunlar halkı eğitip gençlere bir şeyler öğretecek yerde yaşayan sözcükleri sakatlıyorlar, Shakespeare'in dizelerini megafondan haykırıyorlar. Schiller tiyatroyu bir ahlak kurumu olarak nitelemişti, böyle bir şey kalmadı artık. Günümüzde paradan, o lanet olası paradan başka bir şey geçerli değil, bir de yapabildiğiniz kadar reklam. Bunu yapamayan yok olup gidiyor. Ama yok olmak daha iyi, bu kahrolası Hollywood'a kendini satan herkes darağacına layık bence! Darağacına diyorum, darağacına!"

Bas bas bağırıp yumruğunu masaya indirmişti. Kâğıt oynayanların masasından biri homurdandı: "Hay lanet! Aklını başına toplasana! Bu saçma sapan gevezeliklerinden ne oynadığımızı anlamıyoruz!"

Yaşlı adam bir karşılık verecekmiş gibi dikildi. Feri sönmüş gözlerinde bir an şiddetli ve güçlü bir ışık çaktı, fakat

sonra onlara karşılık vermeye tenezzül etmediğini belirten küçümseyici bir jestle yetindi. Masadaki iki çiftçi pipolarına asılırken, o camlaşmış gözlerle bakışlarını yere dikip ağır ve boğucu bir suskunluğa gömüldü. Anlaşılan bu ilk susmak zorunda kalışı değildi.

Fazlasıyla korkmuştum. Yüreğim gümbürdüyordu. Bu horlanan adamda beni etkileyen bir yan vardı, bir zamanlar çok daha iyi günler görmüş olduğunu derhal hissetmiştim, ne var ki bir şekilde –belki de içmekten– böyle düşkünleşmişti. Onun veya diğerlerinden birinin kavga çıkartabileceğini düşünerek neredeyse korkumdan nefes alamıyordum. Daha yaşlı adamın içeriye ilk girdiği ve sesini duyduğum anda ne olduğunu bilmesem de, ondaki bir şeyler beni huzursuz etmişti. Fakat hiçbir şey olmadı. Adam sesini çıkartmadı, başı giderek eğildi, gözlerini yere dikti; bana kendi kendine bir şeyler mırıldanıyormuş gibi geldi. Kimsenin onunla ilgilendiği yoktu.

Bu arada pansiyoncu kadın mutfaktan bir şeyler almak için yerinden kalkmıştı. Bu fırsattan yararlanarak adamın kim olduğunu sormak üzere peşinden gittim. "Ah, buradaki düşkünler evinde kalıyor," dedi kayıtsızca, "ona her akşam bir bardak bira ikram ederim. Ödeyecek parası yoktur. Fakat kolay bir insan değildir. Bir zamanlar tiyatro oyuncusuymuş, insanların bir zamanlar önemli biri olduğuna inanmamalarına ve saygı göstermemelerine çok kırılıyor. Bazen ona takılırlar ve bir şeyler oynamasını isterler. O da çıkar saatlerce kimsenin anlamadığı bir şeyler konuşur durur. Bazen ona tütün ikram ederler ve bir bira daha ısmarlarlar. Bazen de alay ederler, işte o zaman çok öfkelenir. Ona karşı dikkatli olmak gerekir. Ama aslında kimseye bir zararı yoktur. Eğer ona iki üç bira ısmarlanırsa mutlu olmasına yeter – evet zavallının biridir işte ihtiyar Peter."

"Adı... adı ne demiştiniz?" diye ürpererek sordum, niçin korktuğumu kendim de anlamadan.

"Peter Sturzentaler. Babası burada, köyde oduncuydu; bu yüzden onu düşkünler evine kabul ettiler."

Niçin bu kadar korktuğumu tahmin edebilirsin canım. Zira akıl almaz bir şeyi hemen hissetmiştim. Peter Sturzentaler, bu düşkünleşmiş, ayyaş, felçli ihtiyar bir oyuncu ve şehir tiyatromuzun jönprömiyesi olarak bizim için bir üstünlük ve ulaşılmazlık simgesi olmuştu; ikimizin de neredeyse çocuk sayılacak küçük kızlarken –sen de hatırlayacaksın– derin bir hayranlık duyduğumuz, deliler gibi sevdiğimiz adamdı bu. İçeriye girdiğinde daha ağzından çıkan ilk sözcüğün içimde niçin bir huzursuzluk yarattığını şimdi anlamıştım. Onu tanımamıştım –böylesine değişmiş ve bozulmuşken, bu düşkünlük maskesinin altında nasıl tanıyabilirdim zaten– fakat sesinde, çoktan geçmişe gömülmüş anıları kıpırdatan bir tını vardı. Onu ilk görüşümüzü hatırlıyor musun? Taşra kentlerinden birinden Innsbruck'a, bizim şehir tiyatrosuna gelmişti ve ailelerimiz de, klasik bir parça olduğu için tesadüfen onun ilk oyununa gitmemize izin vermişlerdi, Grillparzer'in *Sappho*'suydu. Sappho'nun yüreğini kaldıran yakışıklı delikanlı Phaon'u oynuyordu. Üzerinde eski Yunan giysileri, koyu renk gür saçlarında çelenkle sahneye çıkar çıkmaz o da bizim yüreklerimizi avucuna almıştı; bir başka Apollon'du sanki, daha ilk sözcükler dudaklarından dökülür dökülmez ikimiz de heyecanla titreyerek birbirimizin ellerine sarılmıştık. Orta sınıftan insanların ve çiftçilerin yaşadığı bu şehirde daha önce hiç onun gibi bir erkekle karşılaşmamıştık; makyajını ve kıyafetini koltuklarımızdan iyice seçemediğimiz bu adam, bize seçkinliğin ve yüceliğin yeryüzüne inmiş timsali gibi gelmişti. Genç bedenlerimizde budala kalplerimiz gümbür gümbür atıyordu, tiyatrodan çıktığımızda değişmiştik, büyülenmiş gibiydik, çok yakın iki arkadaş olduğumuz ve bu dostluğun zarar görmesini istemediğimiz için birbirimize bu adamı birlikte sevmek, birlikte onurlandırmak üzere söz verdik ve karışıklık da o an başladı. Hayatımızdaki en önem-

li şey oydu artık. Okulda, evde, şehirde olan her şey gizemli bir şekilde ona bağlanıyordu; diğer her şeyi yavan buluyorduk, artık kitaplar ilgimizi çekmiyordu, müziği sadece onun sesinde buluyorduk. Sanırım aylar boyunca konuştuğumuz tek konu o olmuştu. Her gün onunla başlıyordu; hangi role çıktığını ve hakkındaki eleştirileri –ki hiçbirini yeterince övgü dolu bulmuyorduk– okumak sabırsızlığıyla gazeteyi evdekilerden önce ele geçirmek için merdivenlerden koşarak iniyorduk. Hakkında tek bir tatsız sözcük edilmişse ümitsizliğe kapılıyor, başka bir oyuncu övülmüşse ondan nefret ediyorduk. Ah, o zamanki deliliklerimiz, o kadar çoktu ki, bugün binde birini bile hatırlayamıyorum. Ne zaman dışarı çıktığını, nereye gittiğini, kimlerle konuştuğunu bilirdik ve sokakta onunla dolaşan herkesi kıskanırdık. Hangi kravatlardan, hangi bastonlardan kullandığını bilirdik; fotoğraflarını sadece evdeki gizli köşelerde değil, dersin ortasında bile ara sıra gizlice bir göz atabilelim diye okul kitaplarımızın kaplarının arasında da saklardık. Sınıfta onu düşündüğümüzü birbirimize kanıtlayabilmek için aramızda özel bir işaret dili geliştirmiştik. Parmaklarımızı alnımıza doğru uzattığımızda bu, "Onu düşünüyorum" anlamına geliyordu. Şiir okuyacağımızda ister istemez onun vurgularıyla okuyorduk, ben bugün bile o zamanlar onun oynamış olduğu parçaları izlerken hâlâ onun sesini dinler gibi oluyorum. Sahne çıkışında onu bekler, gizlice peşine takılırdık, oturduğu kafelerin karşısındaki bir evin girişine sinip saatlerce onun gazete okuyuşunu seyrederdik. Fakat hayranlığımız o kadar büyüktü ki bu iki yıl boyunca ne onunla tanışmaya ne de konuşmaya cesaret edebildik. Onun için deli olan daha rahat kızlar, bir imza için yalvarıp sokakta selam vermeyi bile göze alıyorlardı. Biz böyle bir şeye asla cesaret edemedik. Fakat bir keresinde bir sigara izmaritini fırlatıp attığında kutsal bir nesneymiş gibi yerden aldık ve ikiye böldük, bir parçası senin, bir parçası benim oldu. Ve bu çocukça putperestliği onunla ilişkili her

şeye aktardık. Ev işlerine bakan yaşlı kadın, onunla ilgilenip hizmet edebildiği için bizim gözümüzde çok saygıdeğer bir varlıktı. Bir keresinde pazarda alışveriş yaparken torbalarını taşıdık ve karşılığında bir övgü alınca pek sevindik. Ah, o çocukça hallerimiz, hiçbir şeyden haberi olmayan şu Peter Sturz için ne delilikler yaptık.

Bugün ileri yaşlardaki aklı başında insanlar olarak yeni-yetme kızlar için alışılmış heyecanlar diye görüp, rahatlıkla bu delilikleri hafifseyerek gülümseyebiliriz. Ama bizim durumumuzda bunun tehlikeli bir hal almış olduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Sanırım çocukça bir budalalıkla onu birlikte sevme sözü vermiş olduğumuz için aşkımız böyle abartılı ve saçma biçimler almıştı. Bu, her birimizi diğerini taşkınlıkta geçme çabasına sürüklüyordu; her geçen gün biraz daha abartıp düşlerimizdeki bu tanrıyı bir an bile unutmadığımızı gösterecek kanıtlar bulmaya çalışıyorduk. Arada sırada sıradan oğlanlara da kapılıp basit oyunlar oynayan diğer kızlar gibi değildik; bizim için her şey salt duyguydu ve tek bir noktaya yönelmiş, bu tutku dolu iki yıl boyunca tüm düşüncelerimiz ona yoğunlaşmıştı. Erken yaşlarda yaşadığımız bu saplantıdan sonra kocalarımızı ve çocuklarımızı berrak, güçlü ve sağlıklı bir sevgiyle sevebilmemize ve tüm duygusal gücümüzü bu anlamsız aşırılıkla yitirmemiş oluşumuza bazen şaşarım. Ama her şeye rağmen bu dönemimizden utanmamıza gerek yok bence. Zira bu insan sayesinde sanat tutkusuyla yaşadık ve o çılgınlığımızın içinde daha yüksek, daha saf, daha iyi olan için tamamen rastlantıyla onun kişiliğinde somutlaşan gizemli bir çekim duyduk.

Bütün bunlar çoktandır öylesine uzaklarda kalmış, üzeri öylesine başka yaşantılar, başka duygularla örtülmüştü ki; ama yine de pansiyoncu bana onun ismini söylediğinde şiddetle irkildim, kadının bunu fark etmeyişi bir mucizeydi. Bir zamanlar hayranlık halesinin ışığı altında gördüğümüz,

gençlik ve güzelliğin simgesi olarak öylesine fanatikçe sevdiğimiz bu adamı bir dilenci, adsız sansız bir asalak, köylülerin alaya aldığı ve düşkünlüğünden utanç bile duyamayacak kadar erkenden yaşlanmış ve yıpranmış biri olarak görmenin yarattığı şaşkınlık çok büyüktü. O halde hemen içeriye dönemezdim, onu tekrar gördüğümde gözyaşlarını tutamayabilir veya başka bir şekilde kendimi ele verebilirdim. İlkin toparlanmalıydım. Gençliğimden bir anı olan bu insanın kim olduğunu tam olarak hatırlayabilmek için önce yukarıya odama çıktım. İnsan kalbi öylesine acayip ki, bir zamanlar tüm aklıma egemen olan ve tüm ruhumu dolduran bu insanı onca yıl boyunca bir kez olsun aklıma getirmemiştim. Ona ne olduğunu hiç merak etmeden ölmüş olabilirdim veya o ölmüş olabilirdi ve benim haberim bile olmazdı.

Odamda hiç ışık yakmadan karanlıkta oturdum ve oradan buradan bir şeyler hatırlamaya çalıştım, başlangıcı ve sonu bulmaya çalıştım ve bir anda bütün o geçmiş, yitmiş zamanı yeniden yaşadım. Uzun yıllar önce çocuklar doğurmuş olan kendi bedenim yeniden o incecik, olgunlaşmamış genç kız bedenine dönüşmüş ve uyumadan önce onu düşünerek gümbür gümbür atan yüreğimle yatağımın üzerinde oturuyormuşum gibi geldi bana. Avuçlarım bir anda sımsıcak olmuştu, sonra beni korkuya düşüren, sana nasıl anlatacağını bilemediğim bir şey oldu. Bir anda nedenini anlayamadığım bir ürperti tüm bedenimi sardı. Baştan aşağı titriyordum. Yıllardan beri aklıma getirmek istemediğim belli bir olay, belli bir anı beni ele geçirmişti. Pansiyoncu kadın onun adını söylediği anda, içimden bir şeyin basınç yaptığını; hatırlamak istemediğim, şu Viyanalı Profesör Freud'un tanımıyla, "bastırmış" olduğum bir şeyin beni sıkıştırdığını hissetmiştim. Bunu öyle derinlere bastırmıştım ki, yıllar boyunca gerçekten de hatırlamamıştım, insanın dirençle kendisinden bile gizlediği o derin sırlardan biri. O zamanlar senden bile, onunla ilgili her şeyi anlatmaya söz vermiş olduğum senden

bile saklamıştım bu sırrı. Yıllar boyunca kendimden bile saklamıştım. Şimdi aniden tekrar canlanmıştı, yakınımdaydı ve ben sana bu insanla o zamanlar aramda geçmiş olanları ancak gençlik budalalıklarının artık çocuklarımıza, hatta yakında torunlarımıza kalacağı şu günlerde itiraf edebiliyorum.

Bu en gizli sırrını şimdi sana açıkça söyleyebilirim. Bu yabancı insan, şimdi köylülere bir bardak bira karşılığında birkaç dize okuyan, haline güldükleri, alaya aldıkları bu yaşlı, ezilmiş, düşkünleşmiş komedyen, işte bu adam Ellen, müthiş tehlikeli birkaç dakika boyunca tüm yaşamımı ellerinde tutmuştu. Her şey onun elindeydi, onun keyfine kalmıştı, bugün çocuklarımı doğurmamış olabilirdim, kim bilir nerelerde ve nasıl biri olabilirdim. Bugün sana yazan kadın, eski arkadaşın muhtemelen mutsuz bir yaratık olurdu ve hatta aynı onun gibi yaşam tarafından ezilmiş, çiğnenmiş biri olurdu. Abarttığını düşünme sakın. Nasıl bir tehlike atlatmış olduğumu o zamanlar kendim de kavramamıştım, fakat o gün anlamamış olduğum şeyi şimdi net olarak görüyorum ve anlıyorum. Unutmuş olduğum bu yabancı insana ne kadar derinden borçlu olduğumu ancak şimdi görüyorum.

Elimden geldiğince anlatmaya çalışacağım sana. Sen on altı yaşını bitirmek üzereyken babanın aniden Innsbruck dışına tayin edildiğini hatırlayacaksın, nasıl bir ümitsizlikle odama dalıp hıçkırıklara boğulduğun hâlâ gözlerimin önünde, benden ayrılmak zorundaydın, ondan ayrılmak zorundaydın. Hangisi senin için daha zordu bilemiyorum. Onsuz yaşamı yaşamdan kabul etmediğin gençliğimizin tanrısını bir daha göremeyecek olman sana arkadaşından ayrılmaktan daha ağır gelmişti belki de. Onunla ilgili her şeyi sana aktarmak için yemin etmek zorunda kalmıştım; her hafta, hayır, her gün bir mektup, hatta koca bir günlük yazacaktım, bunu bir süre sadakatle yaptım da. Seni kaybetmek benim için de zordu, başka kime güvenecektim, bu aşırılıkla-

rı, ruhumuzun bu çılgınlıklarını başka kime anlatacaktım. Ama buna rağmen o vardı, ben onu hâlâ görebiliyordum, sadece bana aitti ve bu, bütün o acının içinde küçük bir hazdı. Fakat hemen sonra, hatırlayacaksın, hakkında fazla bir şey öğrenemediğimiz o olay meydana geldi. Sturz'un tiyatro müdürünün karısına kur yaptığı söylendi –bu bana olaydan bir süre sonra anlatıldı– şiddetli bir kavgadan sonra istifasını vermek zorunda kalmıştı. Destek amaçlı olarak son bir kez daha sahneye çıkmasına izin verildi. Şehir tiyatrosunda bir kere daha sahne alacaktı ve belki de bu benim de onu son görüşüm olacaktı.

Bugün geriye bakarak düşündüğümde hayatımda Peter Sturz'un son kez sahneye çıktığını öğrendiğim günkü kadar mutsuz olduğum başka bir gün daha bulamıyorum. Hasta gibiydim. Ümitsizliğimi paylaşabileceğim, güvenebileceğim hiç kimse yoktu. Berbat ve çökmüş halim okulda öğretmenlerin dikkatini çekti, evde öylesine asabi ve huysuzdum ki, hiçbir şey anlamayan babam öfkelendi ve ceza olarak tiyatroya gitmemi yasakladı. Ona belki biraz fazla heyecanlı ve ateşli bir şekilde yalvardım, bu durumu daha da kötüleştirmekten başka bir şeye yaramadı, çünkü şimdi annemi de karşıma almıştım: Çok fazla tiyatroya gitmenin beni gerginleştirdiğini, evde kalmamın daha iyi olacağını söyledi. O an anamdan babamdan nefret ettim – evet, o gün onlardan nefret edecek, hatta görmeye bile dayanamayacak kadar altüst olmuş ve deli gibi bir haldeydim. Odama kapandım. Ölmek istiyordum. Genç insanlar için bazen tehlikeli olabilen ani ve bunaltıcı bir melankoliye kapılmıştım, koltuğumda donmuş gibi oturuyordum, ama ağlamıyordum – ağlayamayacak kadar ümitsizdim. İçimde bir şeyler buz kesiyor, sonra aniden yine içim dağlanıyordu. Kendimi bir odadan diğerine atıp duruyordum. Pencereyi açıp aşağıya avluya baktım, üçüncü kattan aşağıdaki derinliği ölçüp, kendimi atsam mı diye düşündüm. Bu arada durmadan saate bakı-

yordum. Henüz üçtü, oyun saat yedide başlayacaktı. O burada son kez sahneye çıkacak ve ben onu izleyemeyecektim, başkaları onun için coşarken ben orada olamayacaktım. Bir anda kendimi tutamaz oldum. Anne babamın evden çıkmamı yasaklamış olmaları artık umurumda değildi. Kimseye bir şey söylemeden fırladım, merdivenlerden koşarak inip kendimi sokağa attım – nereye gittiğimin farkında değildim. Kendimi suya atmak veya başka bir saçmalık yapmak gibi hayaller içindeydim sanırım. Sadece onsuz artık yaşamak istemediğimin farkındaydım ve yaşamıma nasıl son vereceğimi bilemiyordum. Bu halde sokaklarda başıboş yürüdüm, arkadaşlarımla karşılaştığımda selamlarına bile karşılık vermiyordum. Artık hiçbir şeyin önemi kalmamıştı benim için, onun dışındaki hiçbir şey mevcut değildi. Nasıl oldu bilmiyorum, kendimi birden onun evinin önünde buldum. Acaba eve döner mi diye seninle sık sık karşı kapının girintisinde bekler veya yukarıyı, pencerelerini gözlerdik; beni oraya sürükleyen belki de bilinçaltımdaki tesadüfen bir kez daha karşılaşma umuduydu. Fakat o görünmedi. Bir sürü ilgisiz insan gelip gitti, postacı, marangoz, şişman bir satıcı kadın binaya girip çıktılar, sokaktan hiç umursamadığım onca kişi geçti, bir tek o gelmedi.

Sonrası nasıl oldu bilmiyorum. Aniden bir şey beni çekti. Sokağı koşarak geçip soluk almadan ikinci kattaki dairesine kadar çıktım, tek istediğim ona yakın olmaktı, biraz daha yaklaşmaktı! Ne olursa olsun bir şeyler söylemekti. Bütün bunlar gerçekten de bir kendinden geçme halinde, açıklamasını yapamayacağım bir çılgınlık halinde oldu, belki de merdivenlerden koşarcasına çıkmamın nedeni bütün duraksamaları aşmaktı ve daha soluk bile almadan derhal zile bastım. Zilin o tiz, keskin sesi bugün bile kulaklarımda, ardından tam bir sessizlik ve deli gibi atan yüreğimin gümbürtüsü. Sonunda içeriden gelen ayak seslerini duydum, sahneden de bildiğim ağır, güçlü ve coşkulu adımların sesleri. O an

aklım başıma geldi. Kapının önünden gerisin geriye kaçmak istedim, fakat korkudan donup kalmıştım. Bacaklarım felçleşmiş, küçücük yüreğim durmuş gibiydi.

O kapıyı açtı ve hayretle yüzüme baktı. Beni tanıdı mı, kim olduğumu anladı mı, bilmiyorum. Sokakta her zaman etrafını saran kızlı oğlanlı onlarca yeniyetme hayranı olurdu. Fakat onu en fazla seven ikimiz ürkektik, karşısına pek çıkmamıştık. Bu kez de karşısında başım eğik duruyor, kaldırıp ona bakmaya cesaret edemiyordum. O ise ne söyleyeceğimi bekliyordu – herhalde etraftaki dükkânlardan birinden gönderdikleri, ayak işlerine bakan kızlardan biri sanmıştı beni. O derinden gelen yankılı sesiyle, "Eee, çocuğum ne söyleyeceksin?" diye sonunda beni cesaretlendirdi.

"Ben... ben sadece... ama burada söyleyemem ki..." diye kekeledim ve sonra yine susup kaldım.

"O halde içeriye geliniz çocuğum, mesele nedir?" diye hoşgörüyle mırıldandı.

Peşinden odasına gittim. Oldukça dağınık görünen geniş, sade bir mekândı; duvarlardaki resimler kaldırılmıştı, ortalıkta yarı açık bavullar duruyordu. "Eh, söyleyin hadi... nereden geliyorsunuz?" diye sordu tekrar.

Birdenbire yakıcı gözyaşlarıyla birlikte dudaklarımdan şunlar döküldü: "Lütfen, burada kalın... gitmeyin ne olursunuz... burada, bizimle kalın."

Elinde olmadan bir adım geri çekildi. Kaşları yukarı kalkmış, ağzında sert bir ifade belirmişti. Durmadan rahatını kaçıran o yapışkan hayranlarından biriyle karşı karşıya olduğunu anlamıştı. Bana kaba davranacağından, çıkışacağından korktum. Çocuksu bir ümitsizlik içindeki halimle yüreğini yumuşatmış olmalıyım. Yanıma yaklaşarak şefkatle kolumu okşadı, "Sevgili çocuğum," dedi –bir öğretmenin öğrencisiyle konuştuğu gibi konuşuyordu–, "vedalaşmak zorunda oluşum bana bağlı bir şey değil ve artık bunu değiştirme olanağı da yok. Bana bunu söylemek için buraya gel-

miş olmanız çok hoş. Gençlik için bir şeyler yapmayacaksak kimin için yapacağız? Beni en çok sevindiren şey her zaman genç insanların desteğidir. Ne var ki zarlar atıldı bir kere, değiştirmek elimde değil. Fakat söylediğim gibi" –bir adım geri çekildi– "buraya gelip bana bunları söylemeniz beni çok sevindirdi, size çok teşekkür ederim. Umarım bundan sonra da hepiniz beni iyilikle anarsınız."

Benimle vedalaştığını anladım ve bu içinde bulunduğum ümitsizliği daha da artırdı. "Hayır, burada kalın," diyebildim hıçkırarak, "Tanrı aşkına kalın... ben... ben... siz olmadan yaşayamam."

"Ah, çocuğum," diyerek beni sakinleştirmeye çalıştı. Fakat ben ona sarıldım, o güne kadar yanına yaklaşmaya bile cesaret edemediğim adama iki kolumla birden sarıldım. "Hayır, ne olur gitmeyin," diye çaresizlikle hıçkırdım, "beni yalnız bırakmayın! Beni de yanınıza alın. Nereye isterseniz gelirim sizinle... her yere gelirim... bana ne isterseniz yapın, yeter ki beni bırakmayın."

O ümitsizlikle ona daha neler saçmalamış olduğumu artık hatırlamıyorum. Tutkuyla yaptığım bu teklifle kendimi ne kadar tehlikeli bir duruma düşürdüğümü hiç fark etmeden, sanki bu şekilde gitmesini engelleyebilirmişim gibi ona iyice yapışmıştım. O zamanlar ne kadar naif olduğumuzu, bedensel aşkın bize ne kadar uzak olduğunu hatırlarsın. Ama genç bir kızdım ne de olsa, hem de –bugün bunu söyleyebilirim artık– sokakta erkeklerin arkasından baktıkları, dikkat çekici hoşlukta bir kız, o da otuz yedi, otuz sekiz yaşlarında bir erkekti o zamanlar ve bana ne istese yapabilirdi. Gerçekten peşinden gidebilirdim, bana ne yaparsa yapsın direnmezdim. O gün evinde benim deliliğimden yararlanmak onun için çocuk oyuncağıydı. O an kaderim onun ellerindeydi. Eğer çocukça ısrarımdan adice yararlansaydı, eğer gururuna veya belki de kendi ihtiyacına ya da karşılaştığı büyük ısrara boyun eğseydi halim acaba ne olurdu – ora-

da nasıl bir tehlikeyle karşı karşıya kalmış olduğumu ancak bugün anlıyorum. Bedenimi ve titreyen dudaklarımı çok yakınında hissettiğinde bir an için kararsız kaldığını sezdim. Fakat kendine hâkim oldu ve beni yavaşça uzaklaştırdı. "Bir dakika," dedi kendisini neredeyse zorla kurtararak ve diğer kapıya doğru döndü: "Bayan Kilcher!"

Çok korktum. İçgüdüsel olarak kaçma isteği duydum. Beni ev işlerine bakan bu yaşlı kadının karşısında gülünç düşürmek mi istiyordu? Niyeti beni alaya almak mıydı? O sırada Bayan Kilcher içeriye girdi. O, kadına doğru dönerek, "Ne kadar hoş değil mi," dedi, "bu genç bayan bana bütün okul adına veda etmeye ve iyi dileklerini iletmeye gelmiş. Çok incelikli değil mi?" Tekrar bana döndü: "Evet, herkese en içten teşekkürlerimi iletin lütfen. Gençliğin yanımızda olması dünyanın en güzel şeyi, bu benim için mesleğimin en güzel yanı olmuştur her zaman. Güzelliği teşekkürle karşılayan yalnızca gençliktir, evet, bu böyle. Sevgili küçük hanım, beni çok sevindirdiniz" –bunları söylerken ellerimden tuttu– "hiçbir zaman unutmayacağım bunu."

Gözyaşlarım geriledi. Beni utandırmamış, horlamamıştı. Hatta ilgisini sürdürdü, Bayan Kilcher'e dönerek, "Eğer bu kadar çok işimiz olmasaydı, bu küçük hanımla sohbet etmeyi çok isterdim. Ama şimdi onu aşağıya kadar geçirmelisiniz Bayan Kilcher, hoşça kalın, hoşça kalın!"

Kadını yanıma katarak beni korumak, sakınmak için ne kadar özen gösterdiğini daha sonra anladım. Sonuçta bu küçük şehirde tanınan biriydim, ünlü oyuncunun evinden tek başıma çıktığını kötü niyetli biri görebilir ve dedikodu yayabilirdi. Bu yabancı insan benim için neyin tehlikeli olabileceğini benden daha iyi anlamıştı. Beni kendi gençliğimin cehaletinden korumuştu – yirmi beş yıldan fazla bir zaman sonra şimdi bunu ne kadar net olarak görüyorum.

Duyduğum utanç yüzünden unutmak *istediğim* için yıllar ve yıllarca bütün bunları aklımdan çıkartmış olmam ne

kadar tuhaf, ne kadar utanç verici sevgili arkadaşım, değil mi? Bu adama hiçbir zaman içimden bir şükran duymayışım, o öğle sonrası tüm yaşamımı, kaderimi avucunun içinde tutmuş olan adamı bir daha arayıp sormayışım ne tuhaf. Şimdi aynı adam aşağıda bira bardağının başında oturuyor, çökmüş bir enkaz, herkesin horladığı bir dilenci ve onun aslında kim olduğundan benden başka kimsenin haberi yoktu. Sadece ben biliyordum. Artık yeryüzünde onun adını hatırlayabilen tek kişi bendim belki de ve ona borçluydum. Şimdi borcumu ödeyebilirdim belki. Büyük bir huzur kapladı içimi birden. Artık korkmuyordum, sadece bu yabancı insanın hayatının çok kritik bir anında onca yüce gönüllülük göstermiş olduğunu unutarak ona böylesine haksızlık ettiğim için bir parça utanıyordum.

Tekrar aşağıya indim. En fazla on dakika geçmişti sanırım. Aşağıda değişen bir şey yoktu. Kâğıt oynayanlar oyunlarına devam ediyorlar, pansiyoncu kadın bar tezgâhının başında duruyor, köylüler de yorgun bakışlarla pipolarını tüttürmeye devam ediyorlardı. O da aynı şekilde, önünde boş bira bardağıyla gözlerini yere dikmiş oturuyordu. Bu yılgın yüzün ne kadar keder yüklü olduğunu ancak şimdi görebiliyordum; düşük gözkapaklarının altında gözleri donuk, felçten eğrilmiş ağzı acılı ve küskündü. Öne eğik yorgun başına destek vermek için dirseklerini masaya dayamıştı; bu gündelik bir yorgunluk değil, hayat yorgunluğuydu. Kimse onunla konuşmuyor, kimse onu umursamıyordu. Belki de bir zamanlar kanatlarını açıp havada süzülürkenki özgürlüğünü hayal ederek karanlık bir kafeste oturan, tüyleri tarazlanmış iri ve boz bir kuş gibi öylece duruyordu.

Tekrar kapı açıldı, içeriye sürüklenen adımlarla üç çiftçi girdi yine, bira söyleyip oturacak bir yer aranarak bakındılar. İçlerinden biri ona, "Haydi, kay biraz kenara," diye epey kaba bir şekilde söylendi. Zavallı Sturz başını kaldırıp baktı. Kendisine yöneltilen davranışlardaki kabalıktan incindiğini

gördüm. Fakat kendini savunamayacak veya kavga edemeyecek kadar yorgundu ve aşağılanmıştı. Sessizce kenara kayarak boş bira bardağını da öteye sürükledi. Kadın diğerlerine dolu bardaklarını getirdi. Onun biralara istekli, heves dolu bir bakış attığını gördüm, fakat pansiyoncu kadın bu sessiz ricayı umursamadan geçip gitti. Sadakasını almıştı, artık kalkıp gitmiyorsa kendi suçuydu. Artık kendini savunacak gücü olmadığını görüyordum, yaşlılıkta onu kim bilir daha ne aşağılanmalar bekliyordu!

İşte o an aklıma kurtarıcı bir fikir geldi. Ona gerçek anlamda yardım edemeyeceğimi biliyordum. Bu yıkılmış, ezik adamı tekrar gençleştiremezdim. Ama belki şu küçümsenmenin acısına karşı biraz destek verebilirdim, üzerine ölümün gölgesi düşmüş bu adamın bu yitik köyde yaşayacağı son günlerinde onurunu biraz olsun korumasına yardımcı olabilirdim.

Yerimden kalktım ve epey dikkat çekici bir tavırla, yanlarına gitmeme şaşarak bana bakan iki çiftçinin arasına sıkışmış oturduğu masaya doğru yürüdüm. "Devlet sanatçısı Sayın Sturz'la konuşma onuruna mı sahip oluyorum?"

İrkildi. Sanki elektrik çarpmış gibiydi, düşük sol gözkapağı bile titredi. Gözlerini bana dikti. Birisi ona buradakilerin hiçbirinin bilmediği eski adıyla, kendisinden başka herkesin unuttuğu bir isimle hitap etmişti, hatta hiçbir zaman olmadığı halde ona devlet sanatçısı diyerek seslenmişti. Şaşkınlığı ayağa kalkma gücünü bulamayacağı kadar şiddetliydi. Bakışları yavaş yavaş tedirginleşti, belki bu da o berbat şakalardan biriydi.

"Doğrusu bu benim ismim... benim ismimdi..."

Ona elimi uzattım. "Ah, sizi gördüğüme çok sevindim... bu benim için büyük bir onur." Kasten yüksek sesle konuşuyordum, çünkü şimdi niyetim ona saygınlık sağlamak için gözümü kırpmadan abartmaktı. "Gerçi sizi sahnede izleme şansına hiçbir zaman erişemedim, ama eşim sizden o kadar

çok söz etti ki. Liseli bir gençken sizin oyunlarınızı çok izlemiş. Innsbruck'ta sanırım..."

"Evet, Innsbruck'ta iki yıl kaldım." Yüzü birden canlandı. Onunla alay etmediğimi anlamıştı.

"Ah, Sayın Sturz, eşimin sizden ne kadar çok bahsettiğini, hakkınızda ne kadar çok şey duyduğumu bilemezsiniz. Yarın ona sizinle şahsen karşılaşma şansına erişmiş olduğumu yazınca kim bilir ne kadar kıskanacak beni. Size hâlâ büyük bir hayranlık beslediğini bilmenizi isterim. Sizin Marquis Posa'nızın hiçbir şeyle karşılaştırılamayacağını söyler, Kainz'la bile. Max Piccolomini ve Leander yorumlarınız da onun için benzersizdir. Sonraki yıllarda da bir kez sadece sizi sahnede görmek için Leipzig'e gittiğini biliyorum. Ama sizinle konuşma cesaretini gösterememişti. O dönemden fotoğraflarınızı hâlâ saklar, bir gün bizi ziyaret edip ne kadar titizlikle korunduklarını görmenizi isterdim. Sizin hakkınızda daha çok şey öğrenmek eşimi çok sevindirecektir, belki daha sonra ona aktarabileceğim bazı şeyleri bana anlatarak bizi sevindirebilirsiniz... eğer sizi rahatsız etmiyorsam benim masama geçmenizi rica edeceğim."

Yanındaki çiftçiler başlarını kaldırıp ellerinde olmadan saygıyla kenara çekildiler. Bir şekilde tedirgin olup sıkıldıklarını fark ettim. Bu yaşlı adama şimdiye kadar dilenci muamelesi yapmış, arada sırada bir bardak bira ısmarlayıp dalgalarını geçmişlerdi. Benim gibi bir yabancı ona böyle saygıyla hitap edince ilk kez, adamın belki de dışarıdaki dünyada tanınan, hatta saygı gören biri olabileceği kuşkusuna kapılıp huzursuz olmuşlardı. Onunla konuşurken büyük bir hayranlık göstergesi olarak kasıtlı olarak kullandığım alçakgönüllü tavır etkisini göstermeye başlamıştı. "Ee, hadi gitsene," diye yanındaki çiftçi onu itekledi.

Rüyadan uyanan biri gibi sallanarak ayağa kalktı. "Elbette, memnuniyetle... memnuniyetle..." diye tutuk tutuk konuştu. Heyecanını bastırmak için çaba gösterdiğini fark

ettim. Bu yaşlı oyuncu, ne kadar şaşırdığını diğerlerine hissettirmemek; bu tür davetlerle ve hayranlık gösterileriyle karşılaşmak onun için alışılmış, sıradan bir şeymiş gibi davranabilmek için kendisiyle mücadele ediyordu. Tiyatro yıllarından kalma vakur ve ağır adımlarla masama yaklaştı.

Yüksek sesle sipariş verdim: "Bir şişe şarap lütfen, sayın devlet sanatçısının onuruna en iyisinden olsun!" Kâğıt oynayanlar da başlarını kaldırıp baktılar ve fısıldaşmaya başladılar. Şu Sturzentaler bir devlet sanatçısı, ünlü bir adam mıydı yani? Büyük kentten gelen yabancı ona bu kadar saygı gösteriyorsa önemli biri olmalıydı. Ve yaşlı pansiyoncu kadın da şarap bardağını eskisinden çok daha farklı, çok daha saygı dolu bir jestle önüne bıraktı.

Ardından onun için de, benim için de olağandışı bir sohbet başladı. Sanki eşimden duymuş gibi yaparak ona hakkında bildiğim her şeyi anlattım. Düştüğü şaşkınlıktan, oynadığı her rolü, eleştirmenlerin hakkında yazdıkları her satırı bilmeme inanamıyordu. Ünlü Moissi'nin konuk sanatçı olarak rol aldığı bir oyundan sonra alkışlara karşılık vermek için sahneye tek başına çıkmayı reddedişinden ve onu da beraberinde sürükledikten sonra kardeşçe bir samimiyet ifadesi olarak sen diye hitap edişinden söz ettiğimde de hâlâ rüyadaymış gibi bir şaşkınlıkla, "Ah," dedi, "demek bunu da biliyorsunuz!" Çoktan unutulduğuna ve artık gömülmüş olduğuna inanmıştı, şimdi bir el uzanmış tabutunu tıklatarak onu dışarıya çağırıyor ve aslında hiç sahip olmadığı bir ün yanılsaması yaratıyordu. Yürek her zaman kendini kandırmaya eğilimli olduğundan o da ününün yaygınlığına inanıp kuşkuyu bıraktı. "Demek bunu da biliyorsunuz... ben bile unutmuştum," diye kekeleyip duruyordu, ne kadar etkilendiğini belli etmemek için kendini zorladığının farkındaydım; iki üç kez büyük kirli mendilini cebinden çıkartıp burnunu silmek için arkasını döndü, ama aslında yaptığı, buruşuk yanaklarına süzülen gözyaşlarını çabucak silmekti.

Bunu fark ettiğinde onu mutlu edebildiğim için, bu yaşlı ve hasta adam ölmeden önce kendini bir kez daha mutlu hissettiği için yüreğim ferahladı.

Böylece bir tür esrime içinde saat on bire kadar birlikte oturduk. Sonra jandarma subayı sessizce yanımıza yaklaşıp saygılı bir biçimde kapanış saatinin geldiğini hatırlattı. Yaşlı adamın korktuğu görülüyordu: Gökten düşen bu mucizenin sonu mu gelmişti? Kendisiyle ilgili anlatılanları dinlemek, hayaller kurmak için daha saatlerce orada oturabilirdi. Fakat bu uyarı benim içimi rahatlatmıştı, çünkü sonunda gerçek durumu tahmin etmesinden korkuyordum. Hemen diğerlerine dönerek: "O halde beylerin nezaket gösterip Bay Sturz'a evine kadar eşlik edeceklerini umut ediyorum," dedim.

Hepsi tek ağızdan konuşurcasına, "Büyük bir memnuniyetle," diyerek cevap verdiler, içlerinden biri yıpranmış şapkasını saygıyla aldı, diğeri kalkmasına yardım etti ve ben, o andan itibaren artık onunla alay etmeyeceklerini, bir zamanlar gençliğimizin mutluluğu ve sancısı olmuş bu yaşlı adamın bir daha canını yakmayacaklarını biliyordum.

Ancak son vedalaşma anında güçlükle koruduğu duruşu çözüldü, duyguları baskın çıktı ve artık kendini tutamadı. Yorgun gözlerinden iri damlalar dökülmeye başladı, elimi sıkarken parmakları titriyordu, "Ah hanımefendi, ne kadar, ne kadar iyisiniz," dedi, "lütfen eşinize selamımı iletin ve ihtiyar Sturz'un hâlâ hayatta olduğunu söyleyin. Bir gün tekrar sahneye dönebilirim belki. Kim bilir, kim bilir, belki tekrar sağlığıma kavuşurum."

İki yanında adamlar ona destek veriyordu, ama Sturz neredeyse dimdik yürüdü, tekrar gurur duyabilmek bu kırgın adamın sırtını yeniden dikleştirmişti, sesinde daha başka, daha gururlu bir tını hissettim. Onun yaşamımın başlangıcında bana yardım etmiş olması gibi, ben de ona sonunda yardım etmiştim. Borcumu ödemiştim.

Ertesi sabah pansiyoncu kadından özür dileyerek daha fazla kalamayacağımı bildirdim, dağ havası bana fazla sert gelmişti. Zavallı ihtiyara bundan sonra tek bir bira yerine istediğinde ikincisini, üçüncüsünü vermesi için para bırakmak istedim. Fakat dağ köylülerinin gururu karşıma dikildi. Hayır, bunu kendisi zaten yapacaktı. Onların Sturzentaler'in böyle büyük bir adam olduğundan haberleri yoktu. Bu bütün köy için bir onurdu. Muhtar, ona bundan böyle bir aylık bağlanması için bir düzenleme yapmıştı bile, kendisi de herkesin ona iyi davranmasına dikkat edecekti. Bu durumda Sturz'a sadece bir mektup bırakabildim, bir akşamını benimle geçirdiği için coşkulu bir teşekkür mektubu. Onu yaşadığı sürece binlerce kez okuyacağını biliyordum, o sahte şöhret düşünü sonuna kadar görmeyi sürdürecekti.

Tatilimi bu kadar kısa kesmeme kocam şaşırmıştı, bu iki günlük yolculuktan sonra öylesine tazelenmiş ve neşeli görünmemse onu daha da büyük bir hayrete düşürmüştü. Bunun mucize bir kür olduğunu söyledi. Oysa ben mucizevi bir şey göremiyordum. İnsana mutluluk kadar sağlık katan bir şey yoktur ve en büyük mutluluk da bir başka insanı mutlu etmektir.

Evet, böylece sana da genç kızlık günlerimizden kalma bir borcu ödemiş oldum. Şimdi Peter Sturz'umuzla ilgili her şeyi ve benim eskiye ait son sırrımı da öğrenmiş oldun sevgili kardeşim.

Arkadaşın Margaret

Kadın ve Yeryüzü

Yağmursuz ve kavurucu günlerin tüm ülkede ürünü bereketsizleştirdiği, halkın uzun yıllar boyunca korkuyla hatırladığı o sıcak yazdı. Kısa süren sağanaklar, haziran ve temmuz aylarında kurak tarlaları birkaç kez yalayıp geçmişti yalnızca. Fakat takvimler ağustosu gösterdiğinden beri, tek bir damla dahi düşmemişti; ateş ve toz yüklü hava, diğer pek çok kişi gibi benim de biraz serinlik bulacağım yanılsamasıyla çıktığım Tirollerin yüksek yaylalarında bile kor gibi bir safran sarısıydı. Güneş daha sabahın ilk saatlerinden hummalar içinde yanan bir göz gibi göğün boşluğunda belirip tükenmiş tarlalara dikiliyor, sonra saatler ilerledikçe öğle vaktinin sarı kazanından ağır ağır bunaltıcı bir buhar sızarak bütün vadiyi kaplıyordu. Çok uzaklardaysa görkemle yükselen tepelerde kar temiz ve berrak ışıldıyordu, fakat bu serinlik duygusu sadece gözlerle hissediliyordu. Kavurucu bir sıcak, gece gündüz demeden vadinin çukuruna çöker ve binlerce dudakla emercesine insanı kuruturken, uzaktan karın eridiğini hissedip de çözülen karların belki de deli rüzgârla anında savrulup dağıldığını düşününce insan boşa giden serinliğe acıyordu. Bu solan bitkilerin, ezilen yaprakların, kuruyan derelerin dünyasında içte de yavaş yavaş bütün yaşam kıpırtıları sönmeye yüz tutuyor, zaman ağırlaşıp gereksizleşiyordu. Bu bitmek bilmeyen günleri ben de

diğerleri gibi istemsizce değişimi ve serinlemeyi bekleyerek, çaresizlikten yağmur ve fırtına düşleriyle oyalanarak, neredeyse odamdan hiç çıkmadan örtülü perdelerin loşluğunda yarı çıplak geçiriyordum. Ne var ki susuzluktan kavrulan otların ve hapsolduğu buğunun içinde kıpırtısız kalmış ormanın sıkıntılı düşü gibi boğucu bir sıcakla bu beklenti de kısa sürede sararıp soldu.

Günden güne hava daha da ısınıyordu sadece ve yağmur hâlâ yağmak bilmiyordu. Güneş sabahın erken saatlerinden akşam çökene değin ortalığı kavuruyor ve insanın canını yakan sarı bakışlarına giderek bir delinin kör inadı yerleşiyordu. Sanki tüm yaşam tükenmek istiyordu; her şey susmuştu, hayvanların sesi artık çıkmıyor, beyaz tarlalardan da titreşen sıcağın hafif vızıltısından, kavrulan toprağın cızırtılı iç çekişinden başka ses gelmiyordu. Ağaçların arasında mavi gölgelerin titreştiği ormana gitmek, güneşin kor gibi ısrarcı bakışlarından kaçıp orada uzanmak isterdim, ama o birkaç adımı atmak bile çok fazla geliyordu. Ben de otelin girişindeki hasır koltuğa oturup çatı siperliğinin çakılların üzerine düşürdüğü daracık gölgeye sığınarak orada bir iki saat geçiriyordum. Gölge kısalıp güneş ellerime vardığında bir kez geriye doğru kayıp sonra yine zaman duygusunu, isteğimi, irademi yitirmiş bir halde kavurucu sıcaktan bunalarak koltuğa gömülüp kalıyordum. Zaman o korkunç boğuculuğun içinde eriyor, saatler anlamsız düşlerin içinde buharlaşıp gidiyordu. Dışımda gözeneklerime basınç yapan havanın yakıcı temasından, içimdeyse kanımın sert çekiç darbeleri gibi vurarak uğultuyla akışından başka bir şey hissetmiyordum.

Bir ara doğa sanki hafiften, çok hafiften soluklanıyormuş, bir yerlerde sıcak, özlem dolu bir iç çekiş yükseliyormuş gibi hissettim. Hemen toparlandım. Yoksa rüzgâr mıydı bu? Nasıl bir şey olduğunu unutmuştum, kuruyup kalmış ciğerlerim uzun zamandır bu serinliği içine çekmemişti, ben sığındığım gölgelik köşede tenime ulaştığını hissetmiyordum

henüz; oysa karşıdaki bayırda ağaçlar yabancı bir kıpırtı hissetmiş olmalıydılar, çünkü aniden fısıldaşarak birbirlerine doğru eğilir gibi hafif hafif sallanmaya başladılar. Aralarındaki gölgeler huzursuzlaştı. Canlı varlıklar gibi heyecanla kıpırdaşıyorlardı. Uzaklarda bir yerde aniden tiz, titreşimli bir ses yükseldi. Gerçekten de rüzgârdı bu; bir fısıltı, bir esinti, derin, hışırtılı bir ıslık ve ardından daha güçlü, heybetli bir uğultu duyuldu. Sokakları aniden müthiş bir korkuyla hepsi de aynı yönde sürüklenir gibi gelen toz bulutları kapladı; bir yerlerde saklanıp duran kuşlar bir anda kara lekeler halinde çığlık çığlığa gökyüzüne doluştular, atlar burunlarındaki köpüğü kokladılar ve uzaklardaki vadiden hayvanların böğürtüsü duyuldu. Muazzam bir güç uyanmış yaklaşıyor olmalıydı, yeryüzü bunu çoktan hissetmişti, orman ve hayvanlar hissetmişti ve şimdi gökyüzü de hafif bir grilikle peçelenmişti.

Heyecandan titriyordum. Kızgın sıcağın incecik dikenleri kanımı harekete geçirmiş, sinirlerim gerilmiş titreşiyordu; rüzgârın şehvetini, fırtınanın verdiği mutluluk duygusunu hiçbir zaman şimdiki gibi hissetmemiştim. Sonunda geldi, yaklaştı, yükseldi ve kendini bildirdi. Rüzgâr yumuşak bulut topaklarını yavaş yavaş sürükledi, dağların ardından müthiş bir ağırlık aşağı yuvarlanır gibi bir uğultu ve gümbürtü yükseldi. Bazen uğultulu ses patlamaları yorgun düşmüş gibi tekrar kesiliveriyordu. O zaman çamlar sanki kulak kabartmak ister gibi sessizce titreşiyorlar, yüreğim de onlara eşlik ediyordu. Gözümü nereye çevirsem kendi içimdeki beklentinin aynısını görüyordum, toprağın çatlakları iyice aralanmıştı, susuzluktan yanan ağızlar gibi görünüyorlardı, aynı şeyi kendi bedenimde de hissediyordum, serinliği ve yağmurun ürpertici diriliğini arar gibi her bir gözeneğim açılmıştı. Parmaklarım, bulutları yakalayıp susuzluktan yanan yeryüzüne daha hızlı yaklaştırmak ister gibi kendiliğinden kapanıvermişti.

Fakat görünmez bir el tarafından itiliyormuş gibi yaklaşıyorlardı artık, kasvetli hantallıklarıyla yuvarlak, şişkin çuvallara benziyorlardı. Yağmurla kararmış ve ağırlaşmışlar, birbirlerine değdiklerinde iri ve sert nesneler gibi gürültü çıkartıyorlardı; bazen de karanlık yüzeylerinde bir kibritin çıtırdayarak yanışı gibi hafif bir şimşek çakıyor, mavi ve korkutucu parıltısı görülüyordu. Bulutlar giderek daha da yoğunlaştı, kendi dolulukları yla iyice karardılar. Kurşuna benzeyen gökyüzü demirden bir tiyatro perdesi gibi ağır ağır alçaldıkça alçaldı. Artık dört bir yanda gök kubbe iyice kararmış, sıcak, basık hava iyice sıkışmıştı, sessiz ve gergin bekleyiş bir kez daha duraksamıştı. Vadiye çöken kara ağırlık her şeyi boğmuştu, artık kuşlar ötmüyordu, ağaçlar soluksuz kalmıştı, en küçük otların bile kıpırdamaya cesareti yoktu; gök kızgın yerkürenin üzerine metal bir tabut gibi kapanmıştı, toprağın üzerinde ne varsa ilk şimşeğin beklentisiyle donup kalmıştı. Ellerimi kenetlemiş, soluğumu tutmuş bekliyordum, beni hareketsiz bırakan müthiş tatlı bir korkuyla büzülüp kalmıştım. Arkamdan insanların telaşla geçtiğini işittim; ormandan geliyorlar, otelin kapılarından çıkıyorlar, dört bir yandan koşuşuyorlardı. Hizmetçi kızlar kepenkleri indirip pencereleri gürültüyle kapattılar. Her şey bir anda hareketlenmişti, heyecan içindeydi, bir kıpırtı, bir kabarına vardı. Sadece ben kıpırtısız duruyordum, ateşler içinde ve sessiz; çünkü içimdeki her şey tek bir çığlık olarak, ilk şimşekle duyulacak hazzın çığlığı olarak gırtlağımda sıkışıp kalmıştı.

O sırada hemen arkamda, azap içindeki bir göğüsten fışkırırcasına çıkan bir iç çekiş duydum ve aynı zamanda bu serzenişin içinde eriyen özlem dolu bir cümle: "Ah, bir yağsa artık!" Öylesine bir ilkellik, bir yabanıllık vardı ki bir sıkıntı çığlığı gibi çıkan bu seste, sanki gökyüzünün kurşun ağırlığı altında boğulan coğrafya, o susamış toprak çatlamış dudaklarıyla kendi konuşmuştu. Arkama döndüm. Bir kız

orada duruyordu, belli ki bu sözler onun ağzından çıkmıştı, çünkü solgun ve hoş kavisli dudakları hâlâ hasretle açıktı ve kapıya dayamış olduğu kolu hafifçe titriyordu. Bana veya bir başkasına değildi sözleri. Bir uçurumun üzerinden bakar gibi manzaraya doğru döndü ve bakışları hiçbir şeyi yansıtmaksızın çamların üzerindeki karanlığa saplanıp kaldı. Karanlık ve boştu bakışları, göğün derinliğine çevrilmiş dipsiz bir derinlik gibi donuktu. Tutkusu yukarı doğru uzanıyordu sadece; yüklü bulutlara, üstümüzde asılı duran fırtınaya uzanıyordu, bana ilişmiyordu ama. Böylece bu yabancı kadını rahatça izleyebildim, göğsünün kabardığını, bir şeylerin sıkışarak yukarı doğru yükselip elbisesinin açık yakasından görünen zarif boynunda çözüldüğünü gördüm, bir titreme başlayarak sonunda dudaklarına da ulaştı, dudakları susuzlukla açıldı, aralarından tekrar şu sözcükler döküldü: "Artık bir yağsa!" Bunalan yeryüzü iç çekiyormuş gibi geldi yine. Heykelsi duruşunda, dağınık bakışlarında uykuda gezermiş gibi, düşteymiş gibi bir şeyler vardı. Kurşun rengindeki göğün karşısında, açık renk elbisesinin içinde o aydınlık haliyle kız, susuzluktan yanan tüm doğanın bekleyişini, susuzluğunu yansıtıyormuş gibi görünüyordu.

Yanımda otların arasında bir şey tıs etti. Pervazın üstünde sert bir pıtırtı duyuldu. Kızgın çakıllarda hafif bir cızırtı oldu. Aniden her yandan bu tıpırtı sesi gelmeye başladı. Birdenbire bunların ağır ağır düşen ilk damlalar olduğunu kavradım, hemen buharlaşan ilk damlalar, gürül gürül, serinletici bir yağmurun ilk mutluluk dolu habercileri. Ah, işte başlıyordu! Başlamıştı. Bir unutulmuşluğa, huzurlu bir esrimeye kapıldım. Hiçbir zaman olmadığım kadar zindeydim şimdi. Biraz ilerleyip elimle bir damlayı karşıladım. Serin ağırlığını parmaklarımda hissettim. Islanmanın hazzını alnımda ve saçlarımda da duyabilmek için şapkamı çıkardım. Kendimi tümüyle yağmur sarhoşluğuna bırakabilmek, damlaları üzerimde, cızırdayan sıcak tenimde hissedebilmek,

sonuna kadar açılmış gözeneklerimden heyecan içindeki kanıma varıncaya kadar serinleyebilmek için sabırsızlıktan titriyordum. Ne var ki tıpırdayan damlalar henüz tek tük düşüyordu, fakat ben boşanacak doluluğu şimdiden seziyor; şakır şakır yağdığını, gürüldediğini, vanaların açıldığını duyuyordum; gökyüzünün ormanın üzerine, kavrulan yeryüzünün sıkıntısının üzerine ferahlık yayarak boşaldığını şimdiden hissediyordum.

Ama ne tuhaftır ki damlalar hızlanmadı. Tek tek sayılabilirlerdi. Birer birer düşüyorlardı, etrafta cızırdayarak, çıtırdayarak hafif bir hışırtıyla düşüyorlar, fakat bir türlü yağmurun o uğultulu ve muazzam müziğinde birleşmiyorlardı. Damlalar duraksayarak iniyor ve hızlanacaklarına ritimleri ağırlaştıkça ağırlaşıyordu, sonra ansızın kesiliverdiler. Bir saatin yelkovanının aniden duruvermesi ve zamanın donup kalması gibi. Sabırsızlıktan yanan yüreğim birden buz kesti. Bekledim, bekledim, bekledim, ama hiçbir şey olmadı. Gök kasvetli yüzüyle karanlık ve donuk, aşağıya bakıyordu; dakikalarca süren bir ölüm sessizliği çöktü, neden sonra gökyüzünde hafif, alaycı bir ışıma dolaşır gibi oldu. Batı tarafında gök aydınlanmaya başladı, bulutların perdesi ağır ağır aralandı, hafif gümbürtülerle yuvarlanarak uzaklaşıp gittiler. Dipsiz karanlıkları giderek seyreldi, aydınlanan göğün altında kulak kesilmiş yeryüzü güçsüz ve doyumsuz bir hayal kırıklığıyla öylece kaldı. Ağaçların arasında son bir sessiz öfke ürpertisi dolaşır gibi oldu, şöyle bir eğilip büküldüler, fakat sonra iştahla yukarı çevrilmiş yaprakları tekrar ölü elleri gibi sarkıp kaldı. Bulut tabakası gitgide şeffaflaşıyor, savunmasız toprağın üstüne korkutucu, kötücül bir aydınlık düşüyordu. Hiçbir şey olmamış, sağanak geçip gitmişti.

Tüm bedenim titriyordu. Hissettiğim öfkeydi, çaresizliğin anlamsız hiddeti, ihanete uğramanın hayal kırıklığıydı. Çığlıklar atabilirdim, bir delilik yapabilirdim, içimden bir şeyleri kırıp dökmek geçti, tehlikeli ve kötü bir şeyler yapma,

intikam alma isteği duydum. Tüm doğanın ihanete uğramışlığının acısını içimde hissettim, küçücük otların bitkinliği, sokakların harareti, ormandan tüten buğu, taşların kızgınlığı, bütün o kandırılmış âlemin susuzluğu benim içimdeydi. Sinirlerim gergin teller gibi yanıyordu, yüklü havanın içinde elektrikli bir gerilimle titreştiklerini, gerilmiş cildimin altında küçücük alevler gibi yandıklarını duyuyordum. Her şey canımı yakıyordu, bütün seslerin dikenleri vardı, bütün nesneler ateş almış gibiydi ve gözüme ilişen her şey tutuşuyordu sanki. Varlığım en derin noktasına kadar uyarılmıştı, başka zamanlarda beynimin bir köşesinde kıpırtısız ve cansız uyuklayan pek çok hücre küçük duyargalar gibi açılmıştı ve ben her biriyle kor sıcaklığı hissediyordum. Artık bundan benim payıma düşenle yeryüzüne düşen arasında bir ayrım kalmamıştı; dış dünyayla aramdaki ince duyumsama zarı yırtılmış, her şey tek bir düş kırıklığı yumağı halinde birbirine karışmıştı. Ateşler içinde aşağıya, yavaş yavaş ışıklarla dolan vadiye baktığımda her bir ışık demetinin içime işlediğini, her bir pırıltının kanıma kadar ulaşarak içimi yaktığını hissettim. Aynı ölçüsüz, ateşli heyecan hem içimde hem dışımdaydı ve sancılı bir büyü içindeymiş gibi etrafımda kabarıp duran her şey, adeta içime nakşolarak kor halinde yayılıyordu. Tek tek her varlığın içinde bulunan o gizemli, yaşayan öz varlığımın en derinlerinde tutuşmuş gibi geliyordu bana; her şeyi duyuların büyülü açıklığıyla algılıyordum, her bir yaprağa sinen öfkeyi, artık kuyruğunu indirmiş kapılara sürünerek geçen köpeğin donuk bakışlarını; her şeyi, her şeyi hissediyordum ve hepsi canımı acıtıyordu. İçimdeki bu yangın neredeyse elle tutulur bir hal almıştı, kapının ahşabına dokunduğumda parmaklarımın altında yanan kav gibi hafifçe çıtırdadı.

Akşam yemeğine davet eden gong gürültüyle çaldı. Ta içimde çınlayan bakırsı tınısı da can yakıcıydı. Etrafıma baktım. Az önce buradan endişe ve heyecan içinde telaşla geçen

insanlar neredeydi? Susuzluktan yanan yeryüzünün sesiyle konuşan o kız neredeydi? Hayal kırıklığıyla altüst olduğumda onu tamamen unutmuştum. Herkes ortadan kaybolmuştu. Sessiz doğanın içinde tek başımaydım. Gökyüzünü ve ufku bir kez daha gözden geçirdim. Gök şimdi bomboştu, ama berrak değildi. Yıldızların üstü yeşilimsi bir tülle örtülüydü, yükselmekte olan ay kötücül bir ışıkla kedi gözü gibi parlıyordu. Yukarıda her şey donuk, alaycı ve tehditkârdı; aşağıda bu tekinsiz göğün altındaysa gece, hayal kırıklığına uğramış bir kadının azaplı şehvetiyle soluk alarak ve tropik bir deniz gibi fosforlanarak kararıyordu. Tepede hâlâ aydınlık ve gururlu son bir ışık duruyordu, aşağıya hâkim olan boğucu karanlıksa yorgun ve ağırdı, birbirlerine düşman gibiydiler. Gökyüzüyle yeryüzü arasında korkunç sessiz bir kavga vardı. Derin bir soluk alıp içime öfke çektim sadece. Çimenleri avuçladım, tahta gibi kuruydular, parmaklarının arasında mavimsi bir çıtırtıyla ezildiler.

Gong yeniden çaldı. Bu ölgün tını kulağıma çok itici geldi. Aç değildim, insan arasında olma isteği duymuyordum, fakat dışarıdaki ıssızlıkta bu bunaltıcı hava korkunçtu. Gök tüm ağırlığıyla sessizce göğsüme yüklenmişti, kurşun gibi basıncını daha fazla kaldıramayacağımı hissediyordum. Yemek salonuna girdim. Otel müşterileri küçük masaları çoktan doldurmuşlardı. Alçak sesle sohbet ediyorlardı, fakat bu bile bana fazla geldi. Gergin sinirlerimi uyaran her şey azap veriyordu. Dudaklar hafifçe birbirine değerken çıkan şıpırtı, çatal bıçak sesleri, tabakların şıngırtısı, her bir devinim, her bir soluk, her bir bakış beni geriyordu. Hepsi içime işleyip canımı yakıyordu. Bir budalalık yapmamak için kendimi denetlemem gerekiyordu, çünkü tüm duyularının ateşlendiğini nabzımda duyuyordum. Bütün bu insanların hepsine elimde olmadan tek tek baktım ve öyle huzur içinde oturduklarını, ben yanıp tutuşurken onların rahatça yiyip içtiklerini görünce hepsinden nefret ettim. Yeryüzünün çektiği

azaba, kavrulan toprağın bağrındaki sessiz çırpınışa kayıtsız kalarak bu kadar doygun ve güvenli oturuşları karşısında bir tür kıskançlığa kapıldım. Acaba içlerinde halden anlayan biri var mı diye hepsini bakışlarımla yokladım, fakat herkes kaygısız ve umursamaz görünüyordu. Burada sadece huzur içinde soluk alan rahat insanlar vardı, dinç, duyarsız, sağlıklı insanlar; tek hastalıklı olan, yeryüzünün ateşini tek hisseden bir bendim. Garson yemeğimi getirdi. Bir lokma almaya çalıştım, ama yutmayı başaramadım. Her türlü temasa karşı direnç içindeydim. Havanın boğuculuğuyla, pusuyla, acı çeken, ıstıraplar içindeki yaralı doğayla çok fazla dolmuştum.

Yakınımda bir sandalye çekilince yerimden sıçradım. Artık her seste tenime kızgın bir demir değmiş gibi hissediyordum. Sesin geldiği tarafa baktım. Yabancı insanlar gördüm, henüz tanışmadığım yeni komşular. Yaşlıca bir bey ve eşi, temiz yüzlü, kendi hallerinde sakin insanlardı, lokmalarını çiğnerken yanakları oynuyordu. Karşılarındaysa sırtı yarı bana dönük oturan genç bir kız vardı, herhalde kızlarıydı. Sadece ince, beyaz ensesini ve üstünde çelik bir miğfer gibi duran neredeyse mavimsi siyah ve gür saçlarını görebiliyordum. Kız kıpırtısızdı, onu donukluğundan tanıdım; daha önce terasta yağmura karşı susuz kalmış beyaz bir çiçek gibi kendini açmış hasretle duran kızdı bu. İncecik kırılgan parmakları huzursuzca çatal bıçakla oynuyor, fakat hiçbir ses çıkartmıyordu, etrafına yaydığı bu sessizlik bana iyi geldi. O da tabağına dokunmuyordu, sadece bir kez eli telaş ve hırsla bardağa uzandı. Ah, yeryüzünün hararetini o da hissediyordu, bunu bardağı sabırsızca kavrayışından sezip mutlu oldum ve bakışların dostça bir yakınlıkla ensesine dokundu. Şimdi doğadan tümüyle kopmamış, kavrulan yeryüzüyle birlikte bunalan tek bir insanla olsun karşılaşmıştım ve aramızdaki kardeşçe bağı bilmesini istedim. Ona şöyle bağırabilirdim: "Varlığımı hisset ne olur! Ben de senin gibi tetikteyim, ben de acı içindeyim! Hisset beni! Varlığını his-

set!" İsteğin kor gibi çekimiyle onu sarmaladım. Gözlerimi sırtına diktim, uzaktan bakışlarımla saçlarını okşadım, ona sabitlendim, dudaklarım onu çağırdı, baktım da baktım, kardeşçe çağrımı hissetsin diye tüm hararetimi ona yoğunlaştırdım. Ama o arkasına dönmedi. Hareketsiz kaldı, bir heykel gibi soğuk ve uzak oturmaya devam etti. Kimseden fayda yoktu. Halimi o da hissetmemişti. O da yeryüzünü içinde duyumsayanlardan değildi. Ben tek başıma yanmaktaydım.

Of, şu içimdeki ve dışımdaki kuraklığa artık katlanamıyordum. Sıcak yemeklerin yağlı ve tatlımsı buharı bana bir işkenceydi, en ufak bir ses bile sinirlerimin içine saplanıyordu. Kanımın köpürdüğünü hissediyordum, her an gözlerim kararabilir, kendimden geçebilirdim. Her hücrem serinleme ve uzaklaşma açlığı içindeydi, insanların yakınında olmak, bu boğucu hal beni eziyordu. Yanımdaki pencereyi sonuna kadar açtım. Harikaydı, dışarıda gizem vardı, kanımdaki o huzursuz çalkantı gece göğünün sınırsızlığında dağılıp gitti. Ay kırmızımsı bir pus haresinin içinde iltihaplı bir göz gibi sarımtırak ışığıyla parlıyor, tarlaların üzerinde hayaletler gibi solgun bir buğu yayılıyordu. Çekirgelerin metalsi duyargaları hararetle cırıldıyordu. Arada bir hafif perdeden anlamsız bir kurbağa vıraklaması duyuluyordu, köpekler uluyarak yüksek sesle havlamaya başladı, uzaklarda bir yerlerde hayvanlar böğürüyordu. Aklıma böyle gecelerde sıcaktan ineklerin sütünün zehirlendiği geldi. Doğa hastalanmıştı, o da hayal kırıklığının sessiz deliliği içindeydi, pencereden dışarı bakarken hissettiklerim doğanın bir yansıması gibiydi. Tüm varlığım, duyduğum daralma dışarı doğru akarak doğayla birleşti, sessiz, nemli bir kucaklaşmayla bütünleştik.

Yanımda yine sandalyeler çekildi, yine yerimden sıçradım. Yemek bitmişti, insanlar gürültüyle dağılmaya başlamıştı; komşu masadakiler de kalkarak yanımdan geçtiler. Önce baba hantal ve doygun gülümseyerek geçip gitti, ar-

dından anne, en son da kız yanımdan geçti. Teni, aynı ayın mat, hastalıklı rengi gibi sarımtırak bir solgunluktaydı, dudakları hâlâ yarı aralıktı. Bitkin ve donuk görünüşü bana tuhaf bir şekilde kendi halimi hatırlattı. Yaklaştığını hissedince gerginleştim. İçimdeki bir yan yakınlığını istiyordu, beyaz giysisi bana sürtünmeli veya geçerken saçlarının kokusunu duyabilmeliydim. O anda bana baktı. Kara, sabit bakışları içime işledi ve derinlere saplanıp kaldı; öyle ki sadece onları algılıyordum, yüzünün aklığı silinip gitmişti ve ben önümde sadece bir uçuruma düşer gibi içine daldığım bu kasvetli karanlığı görüyordum. Bir adım daha attı, ama bakışları benden ayrılmadı, siyah bir mızrak gibi içimde çakılı kaldı. İşte şimdi yüreğime kadar dayandı ve kalbim duracak gibi oldu. Bir iki saniye boyunca o bakışlarını üzerimde tuttu, ben soluğumu tuttum, bu saniyeler boyunca çaresizce gözbebeklerinin kara mıknatıslarının çekimine kapıldım. Sonra kız geçip gitti. Anında kanımın bir yaradan fışkırır gibi harekete geçtiğini ve tüm bedenimi heyecanla dolaştığını hissettim.

Bu... bu neydi? Sanki yeniden hayata döner gibi kendime gelmiştim. Yanımdan geçen birinin bakışlarıyla kendimi tümden kaybetmemin nedeni yükselen ateşim miydi? Fakat aynı sessiz deliliği; kızıl ayın gözlerinde, toprağın kurumuş dudaklarında, hayvanların azapla bağırışlarında, her şeyde ama her şeyde karşıma çıkan, o ezici, anlamsız ve dipsiz ihtiyacı kızın bakışlarında da görür gibi olmuştum. Ah, gerçekdışı, bunaltıcı gecede her şey nasıl da karmakarışık birbirine geçiyordu; her şey nasıl da o tek bir bekleyiş ve sabırsızlık duygusunda eriyordu! Bu benim deliliğim miydi, yoksa yeryüzününki miydi? Heyecan içindeydim ve bir yanıta ihtiyacım vardı, böylece onun peşinden ben de lobiye gittim. Sessizce arkasına yaslanmış ailesiyle birlikte oturuyordu. İnik gözkapaklarının gizlediği bakışları tehlikeliydi. Elinde bir kitap vardı, ama okuduğuna inanmadım. Eğer benimle aynı şeyleri hissediyorsa, bunalan yeryüzünün çaresiz azabını o

da çekiyorsa huzur duyamayacağından, dinginlikle okuyamayacağından emindim, yabancı gözlerin merakından saklanıyordu yalnızca. Karşılarına oturup gözlerimi ona diktim, az önce beni öylesine büyülemiş olan o bakışı beklemeye başladım, tekrar bana çevrilip gizini açacak mıydı acaba? Fakat kızda hiçbir kıpırtı olmadı. Kayıtsızca sayfaları çevirip duruyordu, bakışları takılıp kalmıştı. Ben karşısında gitgide hararetlenerek bekliyordum, bu gizi aralamak için duyduğum esrarengiz istek elle tutulacak kadar maddi ve güçlüydü. Orada oturmuş rahatça sigara içen, kâğıt oynayan onca insanın ortasında sessiz bir mücadele başlamıştı. Kızın karşı koyduğunu, bakmaktan kaçındığını seziyordum, fakat o direndikçe benim ısrarım artıyordu ve ben güçlüydüm, çünkü susuzluktan kavrulan tüm yeryüzünün bekleyişini ve düş kırıklığı içindeki toprağın hararetini içimde duyuyordum. Gecenin nemli sıcaklığı nasıl gözeneklerimi zorluyorsa benim iradem de onunkini zorluyordu ve az sonra bana bir bakış göndermek zorunda kalacağını biliyordum, bunu yapacaktı. Arka tarafta, salonda birisi piyano çalmaya başladı. Tınılar uçucu mezürlerde yükselip alçalarak inciler gibi dökülüyordu; ötede oturan bir grup budalaca bir şakaya gürültüyle güldü; olan biten her şeyi duyuyor, hissediyor, ama bir an olsun kendimi bırakmıyordum. Kızın gözkapaklarını bakışlarımla zorlarken kendi kendime yüksek sesle saniyeleri saymaya başladım, onun inatla öne eğdiği başını uzaktan, irademle onu hipnotize ederek doğrultmaya çalışıyordum. Dakikalar geçip gidiyor, müziğin tınıları hâlâ dökülmeye devam ediyordu, artık gücümün tükenmeye başladığını hissettim, o sırada kız ansızın ayağa kalkarak dosdoğru bana baktı. Yine o bitmek bilmeyen, kara, ürkünç, insanı içine çeken, beni bir susuzluk gibi dirençle karşılaşmadan emen aynı bakıştı bu. Gözbebeklerine bir fotoğraf makinesinin kara deliğine bakar gibi dalarken önce yüzümü içine doğru, o yabancı kana doğru çektiğini ve beni kendimden koparttığını

hissettim; ayaklarımın altındaki zemin kayboldu, kendimi bu baş döndürücü düşüşün tatlılığına bıraktım. Müziğin yukarılarda bir yerde hâlâ yuvarlanan tınılarını algılıyordum, ama artık mekân duygumu yitirmiştim. Kanım çekilmiş, soluğum kesilmişti. Yaşadığım anın veya saatin ya da sonsuzluğun beni sıkıştırdığını hissettim; o sırada gözkapakları tekrar indi. Boğulmakta olan birinin su yüzüne çıkışı gibi korkunun hummasıyla sarsılmış, üşüyerek, kendime geldim.

Etrafıma baktığımda karşımdaki insanların arasında kitabına eğilmiş oturan, ince, uzun boylu bir genç kız gördüm; bir tablo gibi kıpırtısızdı, giysisinin hafif kumaşı altında sadece dizleri hafifçe titremekteydi. Benim de ellerim titriyordu. Bekleyiş ve direnişin bu haz dolu oyununun yeniden başlayacağını, yeniden o bakışların kara alevleri beni ansızın içine çekene kadar gerilim dolu anlar geçireceğimi biliyordum. Şakaklarım terlemiş, kanım coşmuştu. Artık dayanamıyordum. Yerimden kalktım, arkama bakmadan dışarı çıktım.

Işıklar içindeki otelin dışında gecenin derinliği başlıyordu. Vadi içinde batmış gibiydi, gökyüzü ıslak yosun gibi nemli ve karanlık pırıldıyordu. Burada da bir serinlik yoktu, hâlâ yoktu; burada da her yanda sezilen susuzluğun ve esrimenin tehlikeli buluşmasını kanımda hissediyordum. Ateşler içindeki bir insandan yayılan buğu gibi sağlıksız ve nemli bir şey tarlaları örtmüştü, üzerlerinde süt beyazı bir buhar tütmekteydi; uzaklarda titreşen ateşlerden yükselen alevler ağır havanın içinde hayaletler gibi salınıyordu; ay, çevresini saran sarımtırak haleyle kötü kötü bakan bir göz gibi görünüyordu. Kendimi müthiş yorgun hissettim. Gündüzden kalma hasır koltuk hâlâ oradaydı, kendimi üstüne bırakıverdim. Uzuvlarım gövdemden ayrılmış gibiydi, öylece kıpırtısız kaldım. Koltuğun esnek hasır örgüsünün kucaklayışı içinde otururken havanın boğuculuğu birden harika bir şeye dönüştü. Artık azap çektirmiyor, sadece haz veren

hoş bir temasla kendini hissettiriyordu, direnmeyi bırakmıştım. Hiçbir şey görmeyip doğayı ve etrafını saran canlılığı daha iyi hissedebilmek için gözlerimi yumdum sadece. Şimdi gece beni bir polip gibi, yumuşak, kaygan, emici bir mahluk gibi sarıyor, binlerce dudağıyla tenime dokunuyordu. Oturduğum yerde kendimi bıraktığımı, beni kucaklayan, sıkan, kanımı emen bir şeye teslim olduğumu seziyordum ve ilk kez bu nemli, sıcak kucaklayıştan esrimenin ve teslimiyetin gevşemesi içindeki bir kadın gibi haz duyduğumu hissettim. Bir anda direnmeyi bırakıp bedenimi yeryüzüne teslim edince tatlı bir dehşet duygusuna kapılmıştım, bu görünmez varlığın tenime yumuşacık dokunup yavaş yavaş içine nüfuz etmesi, uzuvlarımı gevşetmesi muhteşemdi ve ben duyularının bu teslimiyetine karşı direnmedim. Kendimi bu yeni hislerin içinde kaymaya bıraktım sadece ve bir rüyanın alacakaranlığı içinde şunları hissettim: Gece ve o bakış, kadın ve doğa, bunlar birdi, bütündü ve içlerinde yitip gitmek çok hoştu. İçinde bulunduğum şu karanlık, ondan başkası değilmiş ve uzuvlarımı saran sıcaklık onun, benimki gibi gecenin içinde çözülmüş olan bedeniymiş gibi bir duyguya kapılıyordum ara sıra, sonra hâlâ bir düşteymişim gibi kendimi bu haz dolu yitmişliğin sıcak, karanlık dalgasına bıraktım.

Birden bir şeyler beni korkuttu. Kendimi toparlayamadan etrafa bakındım. Sonunda durumu kavradım, gözlerim yumulu arkama yaslanmışken içim geçmişti. Bir saat kadar, belki daha da uzun uyumuş olmalıydım, çünkü otelin lobisindeki ışık sönmüş, herkes çoktan yatmaya gitmişti. Nemli saçlarım şakaklarıma yapışmıştı, bu düşe benzer düşsüz uyku sıcak bir çiy tabakası gibi üzerime çökmüş olmalıydı. Karmakarışık bir halde yerimden kalkıp yolumu bulmaya çalıştım. İçimde bir bunaltı hissediyordum, fakat ortamda da aynı duygu vardı. Uzaklardan bir uğultu geliyor, ara sıra gökyüzünde tehditkâr bir aydınlanma oluyordu. Havada ateş ve kıvılcım kokusu vardı, dağların ardında yıldırımlar

bir haber verircesine parıldarken, içimde fosforlanan bir anıyı ve önseziyi canlandırıyorlardı. Dışarıda biraz daha kalmayı, bu gizemli halin tadına vararak çözülmesini beklemeyi isterdim, fakat geç olmuştu, içeri girdim.

Lobi çoktan boşalmıştı, rastgele itilip bırakılmış koltuklar tek bir lambanın donuk ışığında karmakarışık duruyorlardı. Bu cansız boşlukta hayaletimsi bir görünüşleri vardı, elimde olmadan içlerinden birine, bakışlarıyla beni altüst eden o olağandışı yaratığın zarif siluetini yerleştirdim. Varlığımın derinliklerine işlemiş olan bakışlarının etkisi hâlâ canlıydı. Karanlığın içinde parlaklıklarını hissediyordum, gizemli bir sezgiyle onları bu duvarların arasında bir yerlerde algılıyordum, bu bakışların verdiği sözler ruhuma aldatıcı ışıklar düşürüyordu. Ve hava hâlâ bunaltıcıydı! Gözlerimi yumar yummaz gözkapaklarımın ardında mor kıvılcımlar uçuşuyordu. Gündüzün çiğ, yakıcı ışığı içimde hâlâ parlıyordu; bu tüten, titreşen, kıvılcımlanan hayal gibi gece içimde hâlâ ateş gibi yanıyordu.

Burada daha fazla kalamazdım, her yer karanlık ve ıssızdı. İstemeye istemeye yukarı çıktım. İçimde denetleyemediğim bir direnç vardı. Yorgun olmama rağmen uykum yoktu. Gizemli bir sezgi bana sanki bir macerayı haber veriyordu, duyularım canlılığı ve sıcaklığı yakalamak üzere açılmıştı. Sanki bedenimden hassas, hareketli duyargalar uzanıp koridora yöneliyor, bütün odaları yokluyordu, daha önce dışarıda doğaya yöneldiği gibi şimdi de bütün duygularım içeriye yönelmişti; uykuyu, pek çok insanın huzurla nefes alışını, koyulaşmış ağır kanlarının düşsüz dalgalanışını, saf dinginliklerini hissediyordum, bir de bilinmez gücün dayanılmaz çekimini. Benim gibi uyanık olan birinin varlığını algılıyordum. Beni bu gözü kara çılgınlığa düşüren o bakışlar mıydı, yoksa doğa mıydı? Duvarların ardında yumuşak bir şeylerin varlığını hisseder gibiydim. Kanımı tutuşturan küçük bir huzursuzluk kıvılcımı vardı ve bir türlü sönmüyordu. Merdivenden

isteksizce çıkarken her basamakta durup dışımdaki âlemi dinledim, ama yalnızca kulaklarımla değil, tüm duyularımla. Hiçbir şey beni şaşırtamazdı; duyulmadık, görülmedik, mucizevi bir şeye öylesine hazırdım; gece olağandışı bir şeyler olmadan sona eremezdi, havadaki bu ağırlık şimşek çakmadan dağılamazdı. Merdiven sahanlığında dururken yine dışarıda tükenmiş uzanan ve fırtına diye parçalanan o âlemle bütünleşmiştim. Ne var ki hiçbir kıpırtı yoktu. Otelin derin sessizliği içinde yalnızca hafif soluklar dolanıyordu. Bitkin ve hayal kırıklığı içinde son basamakları da çıktım, odamdaki kimsesizlik bir tabuta kapanmak kadar ürkütücüydü şimdi.

Kapı kolu karanlığın içinde nemli ve sıcak bir duygu uyandırarak tereddütle parıldıyordu. Kapıyı açtım, içeride açık pencere geceyi kara bir dörtgen gibi çerçeveliyordu, ileride ormanın üzerinde çamların birbirlerine sokulmuş tepeleri ve aralarından bulutlu gökyüzü görünüyordu. Dışarıda ve içeride her şey karanlıktaydı, yeryüzü de odam da karanlıktı; pencerenin yanında dikey, incecik bir şey, yitip gitmiş bir ay ışığı huzmesi gibi anlaşılmaz ve tuhaf pırıldamaktaydı. Ayın gizlendiği bir gecede böyle neyin ışıdığını görmek için hayretle yaklaştım. Ben yaklaşınca kıpırdandı. İrkildim, ama ürkmedim, çünkü bu gece olağanüstü bir şeylere kendimi hazırlamıştım, her şeyi önceden düşünmüştüm zaten ve hayallere açıktım. Hiçbir şey gözüme tuhaf görünemezdi, hele böyle bir şey hiç, çünkü gerçekten de pencerenin yanında duran oydu; her basamakta, uykuya dalmış otelin içinde attığım her adımda bilincine varmadan düşündüğüm ve uyanık olduğunu alarma geçmiş duyularımla kapıların, duvarların ardından hissettiğim kızdı bu. Yüzünü sadece bir pırıltı olarak görüyordum, beyaz geceliği etrafını saran bir buğu gibiydi. Pervaza yaslanmış duruyordu, derinliğin ışıltılı yüzeyinde kaderine doğru gizemle çekilmişçesine tüm varlığıyla doğaya yönelmiş öyle dururken masalsıydı, havuzun üzerindeki Ophelia gibiydi.

Hem heyecan duyarak hem de çekinerek ona yaklaştım. Varlığımı algılamış olmalıydı, arkasına döndü. Yüzü gölgedeydi. Beni gerçekten gördüğünden ve duyduğundan emin olamadım, çünkü devinimlerinde bir sertlik, bir korku veya direnç yoktu. Tam bir dinginlikle çevriliydik. Duvardaki küçük saatin tıkırtıları işitiliyordu. Sessizlik devam etti, sonra o ansızın beklenmedik bir şekilde alçak sesle şunları söyledi: "Öylesine korkuyorum ki."

Bunları kime söylemişti? Beni tanımış mıydı? Bana mı sesleniyordu, yoksa düşlerinde mi konuşuyordu? Bu, akşamüstü yaklaşan bulutlar karşısında ürpermiş olan aynı sesti, aynı hafif titrek tınıydı, o zaman beni fark etmemişti bile. Tuhaf bir durumdu; yine de şaşkınlığa düşmemiş, bocalamamıştım. Onu sakinleştirmek üzere yanına gidip elini tuttum. Sıcak ve kurak dokunuşu bir mucize gibiydi, parmaklarını kavradığımda sanki sessizce kırılıp dökülüverdiler. Elini usulca bana bıraktı. Her şeyiyle bitkin, dirençsiz ve cansızdı. Sadece dudaklarından uzaklardan gelen bir fısıltı döküldü yine: "Korkuyorum... öylesine korkuyorum ki!" Sonra boğuluyormuş gibi inleyerek, "Ah, ne kadar bunaltıcı!" dedi. Söyledikleri hem uzaklardan gelir gibiydi hem de ikimizin arasındaki bir sır gibi fısıldanmıştı. Yine de benimle konuşmadığını sezmiştim.

Kolundan tuttum. Akşamüstü ağaçların fırtına öncesindeki sallanışlarını anımsatarak titredi, ama direnç göstermedi. Biraz daha sıkı kavradım, kendini bıraktı. Alçalan sıcak bir dalga gibi dirençsiz ve güçsüz omuzları bana doğru eğildi. Şimdi saçlarının arasındaki buğuyu koklayabileceğim, nemini hissedebileceğim kadar yakınımdaydı. Hiç hareket etmiyordum, o da hiçbir şey söylemedi. Bütün bu olanlar garipti ve merakım kıvılcımlanmaya başladı. Sabırsızlığım giderek büyüyordu. Dudaklarımla saçlarına dokundum – karşı koymadı. Sonra dudaklarına geçtim. Kuru ve sıcaktılar, onları öptüğümde benim dudaklarımdan içmek için bir-

den açıldılar, ama tutkuyla ve susuzlukla değil, bir çocuğun rahat, acelesiz ama iştahlı emişiyle. Susuzluktan ölür gibiydi ve dudakları gibi, ince giysinin içinde sımsıcak dalgalanan zarif bedeni de beni sessizce soğuruyordu, aynı dışarıdayken gecenin de yapmış olduğu gibi bitkinlikle ama derin ve esrik bir arzuyla dolu. Ona dokunurken –duyularım hâlâ karmakarışık bir kıvılcımlanma içindeydi– toprağın sıcak nemini, bugün gerilimini atacak sağanağı beklerken tutuşan sıcak ve bitkin yeryüzünü bedenimde hissediyordum. Onu öptükçe öptüm ve sanki dudaklarından içindeki o büyük, bunalan, bekleyiş içindeki âlemin tadını alıyormuşum gibi geldi; yanaklarını ışıtan ısı, tarlalardan tüten buğuya benziyor, yumuşak ve sıcak göğsünde ürperen toprak soluk alıyordu sanki.

Teninde dolaşan dudaklarım kara alevleri beni öylesine ürpertmiş olan gözlerine vardığında ve yüzüne bakmak, onun daha çok tadına varmak için doğrulduğumda şaşkınlıkla gözkapaklarının sımsıkı kapalı olduğunu gördüm. Taştan bir Yunan maskı gibi gözsüz, kıpırtısız, öylece duruyordu, şimdi suların üstünde sürüklenen ölü Ophelia gibiydi, karanlık korların içinde hissiz, beyaz yüzü ışıyordu. Korktum. Bu düş benzeri durumda ilk kez bir gerçeklik hissettim. Kendinde olmayan, sarhoşluk içindeki hasta birine yaklaşmış olduğumu, uykuda gezen bir kızı kollarının arasında tuttuğumu dehşetle fark ettim; o kızıl, tehditkâr ay gibi gecenin bunaltıcılığıyla ne yaptığını bilmeden bana sürüklenen, belki de beni istemeyen biriydi karşımdaki. Hissettiğim dehşetle kollarının arasındaki kız ağırlaştı. Kendinden geçmiş birinden haz çalmamak, belki de kendisinin istemediği, sadece kanına girmiş olan şeytanın yaptırdığı bir şeyi ona yaşatmamak için kadını usulcacık bir koltuğun veya yatağın üstüne bırakmaya niyetlendim. Fakat onu bıraktığımı hisseder hissetmez alçak sesle, "Bırakma beni! Bırakma beni!" diye inlemeye başladı ve dudaklarının, bedeninin temasın-

daki hararet arttı. Kapalı gözleriyle yüzü gergin ve acılıydı, uyanmak istediğini, fakat elinden gelmediğini; uyuşmuş duyularının bu baygınlık tutsaklığından kurtulmak, bilince ulaşmak için çığlıklar attığını ürpererek hissettim. İşte tam da uykunun kurşundan maskesi altındaki bu mücadele, o büyülenmeden kurtulmak için gösterilen çaba, beni onu uyandırmak üzere baştan çıkarıyordu. Onu bir uyurgezer olarak değil de; uyanık, konuşur, gerçek bir varlık olarak görme sabırsızlığıyla sinir uçlarım yanıyordu ve ayrımına varmadan haz alan bu bedeni ne olursa olsun gerçekliğe zorlamak istiyordum. Kızı kendime doğru çekip sarstım, şu anda bulanık bir dürtüyle yaptığını gözlerini açıp kendine gelerek yapsın, hazzı bilinçle yaşasın diye dişlerimi dudaklarına, parmaklarımı kollarına bastırdım. Oysa o sadece eğilip sancılı bir sarılışla inledi. Anlamsız bir heyecanla, "Daha sıkı! Daha sıkı!" dedi kesik kesik ve aynı anlamsız heyecan bana da bulaştı. Kendine gelmeye yakın olduğunu seziyordum, kapalı gözkapakları huzursuzca titremeye başlamıştı. Onu biraz daha kendime doğru çektim, bedenimi bedenine biraz daha sıkı bastırdım ve ansızın yanaklarından yuvarlanan bir gözyaşı damlasının tuzunu dudaklarımda hissettim. Kızı kollarının arasında sıktıkça göğsü şiddetle sarsılıyordu, inliyordu ve uzuvları korkunç bir şeyi, onu uykuyla sarmalayan bir çemberi kırıp açmak istercesine kasılıyordu, aniden içinde şimşeğin fırtınalı havayı yarmasına benzer bir yırtılma hissettim. Kollarının arasındaki bedeni bir anda tekrar ağırlaştı, dudakları beni bıraktı, elleri gevşedi, onu yatağa uzatıp arkasına yasladığımda bir ölü gibi öylece kaldı. Korktum. Elimde olmadan ona dokundum, kollarını, yanaklarını yokladım. İyice soğumuş, donmuş, katılaşmışlardı. Sadece şakaklarında hafif bir titremeyle atan damarda kanının hareketi hissediliyordu. Mermerden bir heykel gibiydi, yanakları gözyaşlarıyla nemlenmişti, hafif soluğu gergin burun kanatlarında dolaşıyordu. Bedeninden ara sıra hafif bir

titreme geçiyordu hâlâ, coşmuş kanının dalgaları artık geri çekiliyor, göğsünün iniş çıkışları gittikçe hafifliyordu. Yavaş yavaş kendine gelir gibiydi. Giderek insanların dünyasına dönüyor, hatları giderek daha çocuksu, daha aydınlık, daha rahatlamış görünüyordu. Mücadele bitmiş, dinginleşmişti. Uykuya geçti.

Titreyerek üzerine doğru eğildim, öylece yatağın kenarında oturmaya devam ettim. Gözleri kapalı, dudaklarının kenarında gördüğü düşlerin kondurduğu hafif bir gülümseme, huzurlu bir çocuk gibi uyuyordu. Yüzünün her bir çizgisini tek tek görecek ve soluğunu yanağımda hissedecek kadar iyice ona doğru eğildim, ona ne kadar yakından bakarsam benden bir o kadar uzaklaşıyor, gizemlere gömülüyordu. Bunaltıcı gecenin sıcak akıntısıyla buraya yanıma, bir yabancının yanına sürüklenip kıyıya vurmuş bir ceset gibi hareketsiz yatarken duyuları şimdi nerelerdeydi acaba? Burada karşımda yatan kimdi, nereden geliyordu, kimlere aitti? Hakkında hiçbir şey bilmiyordum, ama hep aramızda hiçbir bağ olmadığını hissediyordum. Sadece saatin yukarıdan gelen aceleci tıkırtısı duyulurken o yalnızlığın içinde onu dakikalarca izledim, sessiz yüzünü okumaya çalıştım, fakat tanıdık bir şey bulamadım. Onu burada, benim odamda, yaşamının fazlasıyla yakınında daldığı tuhaf uykudan uyandırmak için yanıp tutuşuyordum, ama aynı zamanda da uyanmasından, duyuları açıldığında ilk bakışıyla karşılaşmaktan korkuyordum. Bu yabancının uykusuna doğru eğilmiş bir saat, belki de iki saat kadar sessizce oturduktan sonra sanki karşımdaki bir serüven gibi yanıma yaklaşan bir kadın, bir insan değil de gecenin ve kendini bana açan, susuzluktan kavrulmakta olan acılar içindeki doğanın ta kendisiymiş gibi gelmeye başladı. Ellerimin altındaki bu varlık duyuları uyuşmuş, hararet içindeki yeryüzüymüş ve onu bana, çektiği azapla kıvranan toprak bu tuhaf ve olağandışı gecenin içinden bir haberci olarak göndermiş gibi hissediyordum.

Arkamda bir şangırtı oldu. Bir suçlu gibi yerimde sıçradım. Sonra camlar, dev bir yumrukla sarsılıyormuş gibi bir kez daha şangırdadı. Ayağa fırladım. Pencerenin önünde tuhaf bir şey vardı: Gece dönüşmüştü, yeni ve tehlikeli, kara kıvılcımlar saçarak ve vahşi bir bereketle dolu karşımda duruyordu. İçinden bir vınlama ve müthiş bir uğultu yükseliyordu, gökyüzünün karanlık kulesine tırmanmış ve vahşi bir hamleyle, nemli ve soğuk, bana ulaşmıştı bile. Rüzgâr güçlü ve şiddetli, karanlığın içinden fırlamış, yumruklarıyla pencereleri, duvarları dövüyordu. Karanlık korkunç bir uçurum gibi yarılmıştı, bulutlar hızla yaklaşıp müthiş bir telaşla kara duvarlar örüyorlardı, yeryüzüyle gökyüzü arasında şiddet yüklü bir şeyler dolanıyordu. Bu vahşi akıntı inatçı sıcağı söküp savurmuştu, her şey akış halindeydi, esniyor, deviniyordu; gökyüzünün bir ucundan diğerine çılgınca bir kaçış vardı, toprağa sımsıkı kök salmış duran ağaçlar fırtınanın ıslıklar çalarak vınlayan görünmez kırbacı altında inliyordu. Ansızın beyaz bir yırtılma oldu, bir yıldırım gökyüzünü ikiye bölerek toprağa kadar indi. Ardından sanki bütün bulut kütlesi aşağı çöküyormuş gibi bir gök gümbürtüsü duyuldu. Arkamda bir kıpırtı oldu. Kız yerinden doğruldu. Yıldırımın aydınlığı gözlerindeki uykuyu dağıtmıştı. Şaşkınlıkla etrafına bakındı. "Ne oldu?" dedi, "Neredeyim ben?" Sesi şimdi öncekinden çok farklıydı. Hâlâ korku titreşimleri yayıyordu, ama tınısı berraktı artık, temiz hava gibi keskin ve duruydu. Bir yıldırım manzarayı tekrar ikiye böldü. Fırtınayla silkelenen çamların aydınlanan siluetlerinin uçuştuğunu, bulutların hızla kaçan hayvanlar gibi gökyüzünde kaydığını gördüm; odayı kızın solgun yüzünden de beyaz, kireç aklığında bir ışık aydınlatmıştı. Ayağa fırladı. Hareketleri bir anda daha önce onda hiç görmediğim kadar özgürleşmişti. Karanlığın içinde gözlerini bana dikti. Geceden de kara bakışlarını üzerimde hissettim. "Kimsiniz?.. Ben... neredeyim?" diye kekeledi ve sıyrılmış giysisini korkuyla kavra-

yarak göğsünün üzerine bastırdı. Onu sakinleştirmek için yaklaştığımda benden kaçtı. Yanına vardığımda, "Benden ne istiyorsunuz?" diye tüm gücüyle bağırdı. Onu rahatlatacak bir şeyler söylemek istedim ve ancak o zaman adını bilmediğimi fark ettim. Bir şimşek odayı yeniden aydınlattı. Duvarlar fosforlanmış gibi kireç beyazlığında parladı, kız korku içinde beni uzaklaştırmak ister gibi kollarını uzatmış, bembeyaz karşımda duruyordu ve artık tamamen berraklaşan bakışlarında sonsuz bir nefret vardı. Gök gürültüsüyle birlikte üzerimize çöken karanlıkta ona dokunmak, sakinleştirmek, bir açıklama yapmak istedim, ama boşunaydı, kendini benden kurtarıp yeni bir şimşekle aydınlanan kapıyı açtı ve dışarı fırladı. Ardından kapı kapanırken gümbürdeyen gök sanki olduğu gibi yeryüzüne çökmüştü.

Sonra uğultu başladı, dereler çok yükseklerden aşağı çağlayanlar gibi iniyor ve fırtınayla ıslak halatlar gibi salınıyorlardı. Bazen rüzgâr buz gibi yağmur sularını ve baharlı, taze havayı pencere çerçevelerinin arasından içeriye savuruyordu, dışarıyı seyrettiğim camın önünden ancak saçlarım ıslanıp da bedenimden soğuk bir ürperti geçince ayrıldım. Fakat yağmurun diriliğini hissetmenin mutluluğu içindeydim, şimşeklerle birlikte içimdeki bunaltının da dağıldığını hissediyordum ve zevkten çığlıklar atabilirdim. Yeniden soluk alabilmenin ve kendimi zinde hissetmenin esritici hazzıyla her şeyi unuttum ve yeryüzü gibi, toprak gibi ben de bu serinliği içime çektim. Yağmurun ıslak sopası altında hışırdayarak sallanan ağaçlar gibi ben de iyice sarsılmanın mutlu ürpertisini duydum. Gökyüzüyle yeryüzü arasındaki şehvetli mücadelenin şeytansı bir güzelliği vardı, hazzını onlarla birlikte hissederek o muazzam gerdek gecesinin keyfini ben de sürdüm. Gök, yeryüzünü şimşeklerle kucaklıyor, gümbürdeyerek toprağa varıyordu ve iniltilerle dolu bu karanlığın içinde, üsttekiyle alttakinin iki cinsin arasında olduğu gibi çılgınca iç içe geçişi vardı. Ağaçlar hazdan inliyor, ufuk ışıl-

tısı giderek artan şimşeklerle örülüyordu, gökyüzünün sıcak damarları açılarak kıvılcımlar saçıyor ve sel yollarının ıslaklığına karışıyorlardı. Her şey çatırdayarak dağılıyor ve sonra şiddetle yeniden birleşiyor, gece ve yeryüzü iç içe geçiyordu; içinde tarlaların kokusunun gökyüzünün ateşli şarkısına karıştığı yepyeni mucizevi bir soluk içime işleyerek beni serinletti. Üç haftadır için için yanan kor, yer ve gök arasındaki bu mücadeleyle soğumaktaydı şimdi, ben de içimdeki gerilimin çözüldüğünü hissediyordum. Yağmur hışırdayarak gözeneklerimden içeri işliyormuş, rüzgâr ıslığıyla ciğerlerimi temizliyormuş gibi geliyordu. Artık kendimi bu yaşadıklarımda yalnız hissetmiyordum, şimdi ben yeryüzüydüm, kasırgaydım, sağanaktım, kabaran doğanın içindeki geceydim. Daha sonra her şey yeniden ağır ağır dinginleşip mavi ve zararsız görünen yıldırımlar gökyüzünde dolaşmaya başladığında, gök gürültüsü babacan bir uyarı homurdanmasına dönüştüğünde ve yağmur yorulan rüzgârla birlikte ritmini düşürdüğünde ben de bir yorgunluk ve ağırlaşma hissettim. Sinirlerimin gevşeyişindeki müziği duyuyordum ve uzuvlarıma yumuşak bir çözülmüşlük hâkim oluyordu. Ah, şimdi doğayla birlikte uyumak ve sonra onunla birlikte uyanmak ne güzel olacaktı! Giysilerimi üstümden sıyırıp kendimi yatağa attım. Yatağımda hâlâ onun yumuşak hatlarının izi vardı. Bunu belli belirsiz hissettim, aynı tuhaf macerayı tekrar zihnimden geçirmek istedim, ama artık toparlayamıyordum. Dışarıda yağmur şıpır şıpır yağıyor ve düşüncelerimi yıkayıp temizliyordu. Artık her şeyi bir rüya gibi algılıyordum. Hâlâ başımdan geçenleri yeni baştan düşünmeye çalışıyordum, fakat yağmurun sesi sürüp gidiyordu, yumuşak tınılarıyla gece muhteşem bir beşik gibiydi ve ben onunla birlikte uykuya dalarak içine gömüldüm.

Ertesi sabah pencereden baktığımda değişmiş bir dünyayla karşılaştım. Karşımda keskin, berrak hatlarıyla yeryüzü, güneşin güven verici pırıltıları içinde neşeyle uzanıyordu ve

yukarıda gökyüzü, uzak ve mavi kubbesiyle bu dinginliğin parlak bir yansısı gibi duruyordu. Sınırlar net bir şekilde belliydi, dün iyice alçalıp tarlaların üzerinde esip tozarak bereketini bırakmış olan gök şimdi çok uzaklardaydı. Yeryüzünün çok ötesinde ve hiçbir bağı yokmuş gibi görünüyordu; güzel kokularını yayan, soluk alan, dinginleşmiş toprağa, dişisine, hiçbir noktada dokunmuyordu. Yerle gök arasında soğuk, mavi bir uçurum pırıldıyordu; gökyüzü ve yeryüzü birbirlerine yabancı ve isteksiz bakışlarla bakıyorlardı.

Aşağıya, lobiye indim. İnsanlar çoktan bir araya gelmişlerdi. Onlar da o bunaltıcı, korkunç hafta boyunca olduklarından çok farklıydılar. Her şey kıpırtı ve devinim içindeydi. Kahkahalar neşeli, sesler berraktı, insanları engelleyen ağırlık dağılmış, bunaltıcı çember çözülmüştü. Huzurla aralarına oturdum ve içimde uyanan bir merakla, uykunun görüntüsünü içimden neredeyse sildiği o kızı aradım. Aradığım annesi ve babasıyla birlikte yan masada oturuyordu gerçekten de. Neşeliydi, rahattı, berrak ve kaygısız gülüşünü duydum. Meraklı bakışlarımla onu çembere aldım. Ne var ki o beni fark etmedi. Keyfini yerine getiren bir şeyler anlatıyor ve sözlerinin arasında çocuksu kahkahası yükseliyordu. Sonunda tesadüfen benden yana da baktı, bakışları üzerimden kayıp geçerken kahkahası tutuklaştı elinde olmadan. Sonra bana daha dikkatli baktı. Tuhafına giden bir şey vardı sanki, kaşlarını kaldırdı, sert ve sorgulayan bakışlarını üzerime dikti, yüzünde giderek sıkıntılı bir ifade belirdi, bir şeyleri hatırlamak için kendini zorlar gibiydi. Bir heyecan veya utanç belirtisiyle beni selamlayacağını umarak bir süre onunla göz göze kaldım, ne var ki kız başını çevirdi. Birkaç dakika sonra, emin olmak istercesine tekrar dönüp bana baktı. Yüzümü bir kez daha inceledi. Sadece tek bir saniye, uzun ve gergin bir saniye boyunca bakışlarının sert, acıtıcı, metal bir sonda gibi içime işlediğini hissettim; fakat sonra kayıtsızca bakışlarını üzerimden çekti ve gözlerinin kaygısız

aydınlığından, başını hafif, neşeli bir devinimle çevirişinden beni hiç hatırlamadığını, o büyülü karanlıkla birlikte aramızdaki yakınlığın da dağılıp gittiğini anladım. Gökyüzü ve yeryüzü gibi uzak ve yabancıydık yine birbirimize. Anne babasıyla konuşurken narin genç kız omuzlarını tasasızca kaldırarak neşeyle güldü ve daha birkaç saat önce yeryüzünün tüm susuzluğunu ve sıcaklığını bana tattırmış olan ince dudaklarının arasından dişlerinin ışıltısı göründü.

Mürebbiyeleri katı bir ahlak anlayışının kurbanı olurken, yetişkin dünyasının gaddarlığıyla tanışan iki masum çocuk; Como gölü kıyısındaki bir otelin dingin ortamında gözüne kestirdiği bir genç kıza imzasız aşk mektupları yazarak zalimce bir oyuna girişen görmüş geçirmiş beyefendi; Tirol Alplerinde küçük bir lokantada gerçekliğinin platonik aşkıyla karşılaşan, artık düşkün ve yaşlı olan bu adama yıllar öncesinden duyduğu gönül borcunu ödeme fırsatı bulan evli bir kadın; bir genç kızın yarı histerik şefkat arayışında ifadesini bulan susuzluktan kurumuş toprak ve sıkıntılı yağmur bekleyişi.
Zweig bu öykü derlemesinde, dönüştürücü deneyimleri sağlam anlatılara dönüştürmekteki ustalığıyla yine insanın kusurlarını, özlemlerini, karşılaştığı engelleyici durumları empatiyle çözümlüyor.

STEFAN ZWEIG (1881-1942): Roman, şiir, öykü, deneme ve oyun gibi farklı türlerde yetkin ürünler veren yazar, Viyana'da doğdu. Yaşamı boyunca Avrupa'nın hızlı değişimine tanıklık etti. 1913'te Salzburg'a yerleşti. 1934'te Nazilerin baskısı yüzünden bu kentten ayrıldı. Önce İngiltere'ye, 1940'ta da Brezilya'ya göç etti. 1942'de karısıyla birlikte intihar etti. Önemli denemeleri arasında Balzac, Dickens ve Dostoyevski'yi konu aldığı *Drei Meister* (1920; *Üç Büyük Usta*); Hölderlin, Kleist ve Nietzsche'yi incelediği *Der Kampf mit dem Dämon* (1925; *Kendileriyle Savaşanlar*) ile Casanova, Stendhal ve Tolstoy'la ilgili *Drei Dichter ihres Lebens* (1928; *Kendi Hayatının Şiirini Yazanlar*) sayılabilir. Yazara ün kazandıran bir başka yapıtı *Sternstunden der Menschheit*'tir (1928; Yıldızın Parladığı Anlar). Zweig ayrıca Joseph Fouché, Marie Antoinette ve Mary Stuart'ın nesnellikten çok sezgiye dayanan biyografilerini yazmıştır. Çok sayıda yapıtı arasında *Verwirrung der Gefühle* (1925; *Karmaşık Duygular*) adlı bir öykü kitabıyla *Ungeduld des Herzens* (1938; Sabırsız Yürek) adlı bir psikolojik romanı da mevcuttur.

KDV dahil fiyat
9 TL